

Medforskning

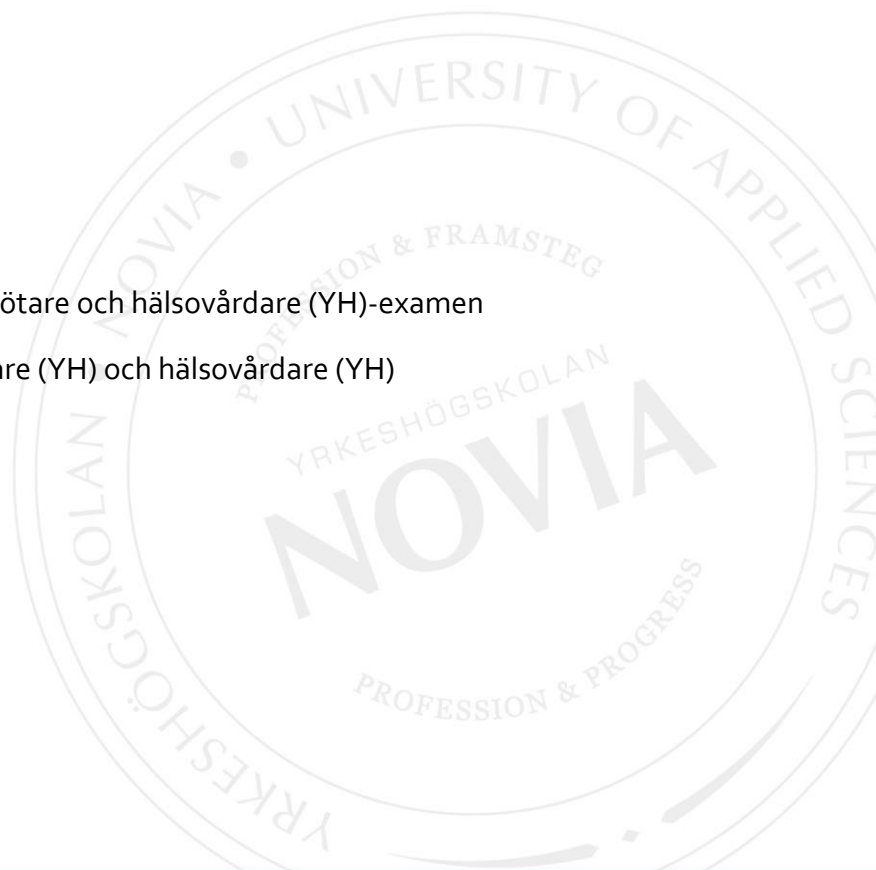
Med fokus på ungdomar i årskurs åtta i Åbolands skärgård

Rinja Berg
Sofia Bärling
Ronja Kurtén
Henrika Ranta-aho
Anette Rydell

Examensarbete för sjukskötare och hälsovårdare (YH)-examen

Utbildningen till sjukskötare (YH) och hälsovårdare (YH)

Åbo 2018

EXAMENSARBETE

Författare: Rinja Berg, Sofia Bärling, Ronja Kurtén, Henrika Ranta-aho, Anette Rydell

Utbildning och ort: Sjukskötare (YH) och Hälsovårdare (YH), Åbo

Handledare: Minna Syrjäläinen-Lindberg

Titel: Medforskning-Med fokus på ungdomar i årskurs åtta i Åbolands skärgård

Datum 4.5.2018 Sidantal 30

Bilagor 2

Abstrakt

Medforskningen som metod har ökat längs med åren, speciellt inom social- och hälsovård. Fortfarande används denna metod dock i bara en bråkdel av all forskning som görs. Medforskning ger deltagarna möjlighet att påverka och delta i spridandet av resultat. Även om medforskning kräver mera tid och pengar, anses resultatet vara av större tillförlitlighet.

Detta är ett arbete inom projektet Skärgårdsliv, med fokus på ungdomar i årskurs åtta. Syftet med arbetet är att utreda vad medforskning är, samt skapa en manual för hur man utför medforskning tillsammans med Åbolands skärgårds åttondeklassare. Målgruppen för arbetet är främst de som är intresserade av att utföra medforskning med ungdomar, men även ungdomarna själva. Innehållet samt metoderna går att tillämpa inom medforskning för olika åldrar.

Metoden som använts är osystematisk litteraturöversikt. Vetenskapliga artiklar har sökts från databasen Cinahl EBSCO. Utöver detta har böcker och övriga internetkällor använts. Källorna som hittats har analyserats och därefter har relevansen, nyttan och tillförlitligheten bedömts.

Resultatet av litteraturöversikten är detta examensarbete som innehåller bl.a. information om ungdomar och medforskning. En manual har också utformats utifrån examensarbetet. Manualen omfattar metoder och vägledning hur man i praktiken kan utföra medforskning.

Språk: Svenska

Nyckelord: Medforskning, Delaktighet, Ungdomar, Åbolands skärgård

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Rinja Berg, Sofia Bärling, Ronja Kurtén, Henrika Ranta-aho, Anette Rydell
Koulutus ja paikkakunta: Sairaanhoidaja (AMK), Terveystenhoitaja (AMK), Turku
Ohjaaja(t): Minna Syrjäläinen-Lindberg

Nimike: Yhteistutkijuus – Nuorten kahdeksaluokkalaisten kanssa Turunmaan saaristossa

Päivämäärä 4.5.2018 Sivumäärä 30

Liitteet 2

Tiivistelmä

Yhteistutkijuuden toteuttaminen on kasvanut vuosien varrella etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon aloilla. Menetelmää käytetään kuitenkin edelleen vain murto-osassa kaikista tutkimuksista.

Yhteistutkijuuden avulla osallistujat saavat sekä mahdollisuuden vaikuttaa että osallistua tulosten levittämiseen. Yhteistutkijuus vaatii enemmän aikaa ja taloudellista panostusta kuin muut tutkimusmenetelmät, mutta sen tuloksen katsotaan olevan luotettavampi.

Tutkielma on osa projektia Skärgårdsliv, joka keskittyy kahdeksaluokkalaisiin.

Tarkoituksena on selvittää mitä yhteistutkijuus tarkoittaa sekä laatia käsikirja siitä, miten yhteistutkijuutta tehdään Turunmaan saariston kahdeksaluokkalaisten kanssa.

Kohderyhmään kuuluu lähinnä henkilöitä, jotka ovat kiinnostuneita yhteistutkijuuden tekemisestä nuorten kanssa, mutta myös nuoret itse. Niin sisältöä kuin menetelmiäkin voidaan soveltaa eri-ikäisille.

Tutkimusmenetelmänä on käytetty epäsystemaattista kirjallisuuskatsausta. Tieteellisiä artikkeleita on haettu Cinahl EBSCO-tietokannasta, jonka lisäksi apuna on käytetty kirjoja ja muita internet-lähteitä. Lähteet on analysoitu ja niiden osuvuus, hyödyllisyys ja luotettavuus on arvioitu.

Kirjallisuuskatsauksen tuloksena on tutkielma, joka sisältää tietoa muun muassa nuorista ja yhteistutkijuudesta. Tutkielman pohjalta on laadittu käsikirja, joka sisältää menetelmiä ja ohjeita siitä, miten yhteistutkijuutta käytännössä tehdään.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: Yhteistutkijuus, osallistuminen, nuoret,
Turunmaan saaristo

BACHELOR'S THESIS

Author: Rinja Berg, Sofia Bärling, Ronja Kurtén, Henrika Ranta-aho, Anette Rydell

Degree Programme: Degree programme in Nursing, Turku

Supervisor(s): Minna Syrjäläinen-Lindberg

Title: Participatory research – with focus on youngsters in eight grade in Turunmaan archipelago

Date 4.5.2018

Number of pages 30

Appendices 2

Abstract

Participation research has increased through the years, especially in social and health care. It is, however, still only a fraction of all research done. Participation research gives the participants a chance to affect the results and participate in their spreading. Even if participation research requires more time and money than other research forms, the result is considered more reliable.

This is a work in the project Skärgårdsliv, with a focal point on young people in eighth grade. The purpose of this project is to investigate what participation research is, and to create a manual for how to accomplish participation with the young people in eighth grade in Turunmaan archipelago. The main target group for this project is mainly those interested in doing a participation research with youngsters, but also the youngsters themselves. The content and methods can be applied to participation research for all ages.

The method used is unsystematic literature review. Scientific articles have been taken from the database Cinahl EBSCO. In addition, books and other internet sources have been used. The sources to be found have been analysed and their relevance, usefulness and reliability been judged.

The result of the literature review is this bachelor dissertation containing among other things information about young people and participation research. Using the bachelor dissertation a manual has been created. The manual covers methods and guidance on how to do a participation research in practice.

Language: Swedish

Key words: Participation research, participation, young people, Turunmaan archipelago

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Metod.....	2
3	Ungdomar i årskurs åtta.....	3
3.1	Ungdomar i Åbolands skärgård.....	3
3.2	Ungdomarnas självbild.....	5
3.3	Relationer.....	6
3.4	Medier.....	7
3.5	Arbete med unga.....	8
4	Medforskning.....	9
4.1	Skillnader mellan medforskning och traditionell forskning.....	9
4.1.1	Centraliteten till samhället.....	10
4.1.2	Balansen kring forskarens makt förändras.....	10
4.1.3	Forskarens roll i jämförelse med de traditionsenliga forskningarna.....	11
4.1.4	Medforskarnas aktiva deltagande i alla stadier.....	11
4.1.5	Produktion av användbar kunskap hos medforskare.....	12
4.1.6	Engagemang för olika förändringar och åtgärder.....	12
4.2	Tillvägagångssätt vid medforskning.....	12
4.2.1	Faktorer som påverkar deltagandet.....	13
4.2.2	Faktorer som påverkar etiken.....	13
4.2.3	Faktorer som påverkar ekonomin.....	14
4.2.4	Faktorer som påverkar tidsplaneringen.....	14
4.2.5	Personliga faktorer.....	15
4.3	Etik inom medforskning.....	15
4.4	Medforskning med barn i skolan.....	16
4.5	Medforskning med ungdomar inom barnskyddet.....	17
4.6	Modell för delaktighet.....	18
4.7	Ungdomar som medforskare.....	21
4.8	Gruppdynamik.....	21
5	Resultat.....	24
6	Diskussion.....	26
6.1	Tillförlitlighet.....	28
6.2	Etik.....	29
	Källor.....	31
	Finlands Författningssamling.....	33

Bilageförteckning

Bilaga 1 Manual

Bilaga 2 Sökhistorik på vetenskapliga publikationer

1 Inledning

Medforskning är en relativt ny metod inom forskning. Många forskningar går ut på att undersöka och analysera olika områden där de som deltar är objekt för undersökningen. Medforskning går ut på att medforskarna aktivt deltar i hela forskningsprocessen. Genom medforskning får man en mera omfattande undersökning från medforskarnas perspektiv och man ger dem även möjlighet att påverka och lära sig. (Anderberg, 2016, ss. 28-29).

Genom att delta i en traditionell forskning bidrar deltagarna med information till undersökningen. Inom medforskning deltar medforskarna i planeringen, genomförandet och designen. Dessutom bidrar de med information och innehåll samt får möjlighet att påverka och sprida resultatet av undersökningen. (Vornanen, Törrönen, & Vornanen, 2014, s. 139).

Detta är ett beställningsprojekt av YH Novia. Slutprodukten av projektet Skärgårdsliv kommer att vara en databas. Databasen kommer att innehålla information om skärgårdslivet i Åboland, med fokus på hälsa och välfärd. Informationen till databasen fås genom delaktighetsfrämjande metoder. Detta är en del av ett förprojekt till det ovannämnda. Till förprojektet hör delar om familj, förskolebarn och ungdomar i årskurs åtta. Denna del av förprojektet fokuserar på medforskning tillsammans med ungdomar i årskurs åtta. Utöver fokus på medforskning bland ungdomar i årskurs åtta ingår även ett projekt med fokus på deras livsvillkor. (Enlund, o.a., 2018).

Gruppen för detta examensarbete har valt projektet på basen av det gemensamma intresset för skärgården. De flesta i gruppen har rötter eller är uppvuxna där. Ett annat gemensamt intresse i gruppen är också ungdomarnas livsskede och den livsförändring som sker hos ungdomarna i årskurs åtta, även detta har påverkat projektvalet. Medforskning har väckt intresse i gruppen eftersom det i litteraturoversikten framkommit att metoden används allt mer. Gruppen har kommit fram till att involveringen av ungdomarna i forskningen sannolikt innebär högre tillförlitlighet.

Syftet är att utreda vad medforskning är samt utarbeta en manual som stöd för utförandet av medforskning med ungdomar i årskurs åtta i Åbolands skärgård. Genom projektet vill gruppen få svar på vad delaktighetsfrämjande datainsamlingsmetoder innebär. Gruppen vill också få svar på hur medforskning utförs så att den verkligen fungerar i praktiken. En sista frågeställning är vad som ska tas i beaktande då ungdomar fungerar som medforskare. I

diskussionsdelen diskuteras valet av att inkludera vårdvetenskapliga begrepp. De fungerar som en röd tråd genom hela projektet.

Med begreppet forskare avses en person som bedriver vetenskapliga studier. (Svenska Akademien, 2018). Dessa studier utförs genom en aktiv, planmässig och metodisk process. Målet med processen är att få nya kunskaper och öka det gemensamma vetandet. Datainsamlingsmetoder kallas i detta arbete för medforskning. Medforskning går ut på att aktivt delta i hela forskningsprocessen. Medforskarna ges möjlighet att påverka och lära sig. (Northway, 2010, s. 174).

Ungdomar förknippas ofta med tonåringar. Då vi i detta arbete använder begreppet ungdomar avser vi ungdomar i årskurs åtta, oftast är åldern då 14–15 år. När vi i projektet nämner ordet manual hänvisar vi till bilagan, den vetenskapligt baserade texten som producerats i samband med arbetet. Empowerment är ett begrepp som kommer fram vid flera tillfällen i arbetet. Med empowerment menar vi att den unga får ha makt över sin situation och jobba enligt de resurser hen har. En synonym är resursförstärkande arbetssätt.

2 Metod

Metoden som har använts i detta arbete är en litteraturöversikt. Denna metod ger tillräckligt med bakgrundsinformation för en manual. Det handlar i praktiken om att analysera innehållet som hittas och endast inkludera de källor där innehållet är relevant och baserat på vetenskap. För att källorna ska vara pålitliga och relevanta ska sökningen vara så bred som möjligt. Efter detta görs en manuell granskning på allt material som finns till förfogande. Vid denna manuella granskning utelämnas de källor som inte är relevanta för projektet. (Patel & Davidson, 2011, ss. 42-47).

Metoden i litteraturöversikten är sökstrategin. För att resultatet ska bli så bra som möjligt är det viktigt att dokumentera alla steg i processen. Litteratursökningen som är en del av litteraturöversikten ska innehålla alla avgränsningar och de söktermer som använts. (Patel & Davidson, 2011, ss. 42-47). Se Bilaga 2. En osystematisk litteratursökning har gjorts för att få en översikt om hurdan information och dokumentation det finns inom området. Litteratursökningens första steg var att utgående från projektets frågeställningar välja vilka sökord som ansågs vara relevanta. Medforskning, co-research, participation, delaktighet, yhteistutkijuus, ungdomsforskning, participatory research, young, empowerment och research har använts som sökord vid sökning av vetenskapliga publikationer. CINAHL

Ebsco har använts som databas, var de engelska sökorden användes. Artiklarna har behandlat ämnet medforskning, med främst barn eller unga som medforskare. Därefter har artiklarna analyserats och utgående från innehållet i artiklarna avgjordes sedan vilka som är de mest relevanta för detta examensarbete.

Utöver vetenskapliga publikationer har även böcker samt internetkällor använts, var vi använt oss av alla tidigare nämnda sökord. Kunskap om medforskning, datainsamlingsmetoder samt övrig relevant fakta har erhållits ur böcker. Det material som framkommit via internetkällor är publicerat av statliga myndigheter och materialet har granskats kritiskt av gruppen. Då tillräcklig bakgrundsinformation erhållits om ämnet, kunde en manual utformas. Manualen baserar sig på dessa ovannämnda källor samt på projektgruppens egna tankar och åsikter.

3 Ungdomar i årskurs åtta

Ungdomar i åttonde klass är i en väldigt sårbar ålder. Det är fråga om en period i livet då de försöker hitta sig själva och forma sig till den individ de vill vara. I allt för många fall försöker ungdomen anpassa sig till omgivningens önskemål och så kallade krav. (Hallberg, 2011, ss. 157-160). I ungdomsåldern avslutas barndomens utveckling och utvecklingen av ett mer oberoende och självständigt liv inleds. I denna ålder genomgår ungdomarna vanligtvis puberteten. Det är fråga om en övergångsfas som innehåller delar från både barn- och vuxenåldern. Ungdomarna möter många situationer där de bör ta beslut som kommer att ha betydelse i framtiden. (Von Tetzchner, 2016, s. 657). Det är bekant att ungdomsåldern är en stormig tid. Tiden präglas ofta av många starka känslor och tankar. I ungdomsåldern oroar man sig för mer saker än man gjorde i barndomen. Dessutom upplevs fler situationer och händelser eventuellt som mer emotionellt negativa än tidigare. (Von Tetzchner, 2016, ss. 659-660).

3.1 Ungdomar i Åbolands skärgård

Ungdomarna i Åbolands skärgård växer upp i en annorlunda miljö än ungdomarna i större städer. Detta behandlas eftersom projektets fokus ligger på ungdomarna i skärgården. Omgivningen spelar också en mycket stor roll på hur människan formas som individ. Människan är starkt påverkad av det som händer runt omkring henne. Både umgänget och miljön avspeglar sig i såväl den psykiska som den fysiska hälsan. (Eriksson, Vårdprocessen, 2014, ss. 112-113).

Till Åbolands skärgård hör Pargas stad och Kimitoöns kommun. Kimitoön är en tvåspråkig kommun med drygt 6800 invånare. Kommunen består av Dragsfjärd, Västanfjärd och Kimito. (Kimitoöns kommun, 2016). Pargas, Nagu, Korpo, Houtskär och Iniö hör till Pargas stad. Pargas är en tvåspråkig kommun där det bor ca 15 500 invånare. (Pargas Stad, u.d.).

Det finns reguljärbusstrafik både på Kimitoön och i Pargas. En stor del av ungdomarna bor dock utanför tätorten där busstrafik inte alltid existerar. Dessutom är många inom skärgården tvungna att anpassa sig enligt färjtidtabeller. Detta kan vara ett hinder för ungdomar att ta sig till olika ställen, vilket i sin tur kan påverka hobbyer och det sociala livet i allmänhet. (Kimitoöns kommun, u.d.). Långa avstånd och varierande trafikförbindelser kan även ställa till problem samt medföra större kostnader om dessa ungdomar i framtiden fungerar som medforskare.

På Kimitoön och i Pargas finns det flera ungdomsgårdar att besöka. Ungdomarna har även möjlighet att utöva många olika motionsformer. Det finns ändå inte lika mycket sysselsättningar och aktiviteter i skärgården som i större städer. För mera information om ungdomarnas livsvillkor hänvisar vi till den andra delen av projektet kring ungdomar i årskurs åtta. (Pargas Stad, u.d.) (Kimitoöns kommun, u.d.) (Enlund, o.a., 2018).

Ungdomar är ofta väldigt lättpåverkade. De formar sina framtida uppfattningar, åsikter och beteenden utifrån det som sägs och hur det ser ut där de själva växer upp. Detta arbete omfattar ungdomar i skärgården, denna del kan därför kännas jobbig för många i och med att trafikförbindelserna kan ställa till problem. Detta kan i vissa fall leda till att ungdomarna känner sig utanför och isolerade, eventuellt sker de enda kontakterna med jämnåriga i skolan. Unga har möjlighet att vara delaktiga och påverka i samhället bl.a. genom Ungasidéer som upprätthålls av justitieministeriet. Via detta nätforum kan ungdomar t.ex. skicka in idéer och förslag på förbättring eller förändring kring ärenden som gäller ungdomar. Målet med Ungasidéer är att unga får stöd att samarbeta med kommuner och andra aktörer. På detta sätt kan de beaktas bättre vid beslutsfattning. Via nätforumet kan man även följa med utredning av ärenden och beslut kring dessa. (Koordinaatti - Nuorten tieto- ja neuvontatyön kehittämiskeskus). Även gällande det vårdvetenskapliga begreppet "omgivningen" (Eriksson, Vårdprocessen, 2014, ss. 112-113) kan man genom medforskning förebygga och hitta lösningar tillsammans med de unga. På detta sätt kan de unga eventuellt samtidigt utveckla sina möjligheter.

3.2 Ungdomarnas självbild

Ungdomstiden anses vara en period av om- och nyorganisering. Dilemman och teman som är förknippade med förhållandet mellan det nya och det gamla, eller det bekanta och det okända, anses vara betydande under denna fas. Under denna tid fixeras förändringen när det gäller psykologiska, biologiska och sociala aspekter. Ungdomstiden kan på sätt och vis anses som en del av livet där någonting nytt uppkommer. (Johnsen, Sundet, & Torsteinsson, 2003, s. 165). Sociala och psykologiska aspekter tas upp i kommande kapitel. Eftersom de biologiska aspekterna inte är relevanta för detta projekt hänvisar vi till det andra arbetet. (Enlund, o.a., 2018).

Ungdomstiden innebär en omorganisering, ungdomen upplever nya saker starkare, ibland även starkare än vad man ger för ett uttryck utåt. Det är typiskt för en ungdom att man känner sig mera orolig än tidigare. Ifall oron blir alltför stor kan en ungdom känna sig tvingad att göra någonting. Detta kan upplevas som en negativ oro istället för en positiv. Omgivningen förväntar sig att den unga själv ska ta hand om sitt eget känslomässiga tillstånd. Under denna uppväxtfas blandas de känslomässiga tillstånden ofta med tonåringens strävan till självständighet. Tvång kan ur en ungdoms synvinkel uppfattas som inblandning, styrning och ett hinder för ens självständighet. Vårdnadshavares och andra vuxnas uppgift blir under denna period att ta reda på hur man bäst hjälper ungdomarna att hantera sitt eget känslomässiga tillstånd, utan att stå i vägen för ungdomens frigörelse. (Johnsen, Sundet, & Torsteinsson, 2003, ss. 165-168).

Identitetsbildning är en viktig del av ungdomsåldern och början av vuxenåldern. Identitet innebär att man uppfattar sin plats i ett större socialt sammanhang. Ungdomen ska utforska samt göra olika val angående värderingar och attityder. Valen påverkar vilka roller och positioner ungdomen kommer att ha som vuxen, samt till vilka grupper i samhället hen kommer att höra. Ungdomarna är tvungna att utveckla sidor som tidigare varit okända för dem och de bör välja mellan olika möjligheter. Några exempel på val i ungdomsåldern som påverkar framtiden kan vara kön, livssyn, yrke eller sexuell läggning. Trots att de gör beslut som har en inverkan på framtiden, betyder detta inte att det är slutgiltigt, eftersom identiteten hela tiden fortsätter att utvecklas. En ung människa som mår bra med och i sin egen kropp, har mål i livet, vet vart hen är på väg samt har en stark tro på att hen accepteras av viktiga personer i hens liv, har uppnått sin identitet. Om den unga upplever en social kris i detta skede av livet finns det en stor risk att det leder till rollförvirring samt osäkerhet angående den egna identiteten. (Von Tetzchner, 2016, ss. 660-674).

Den psykiska delen av hälsan är en stor del i detta arbete. Ungdomars välmående är någonting som oroar de flesta eftersom flertalet forskningar visar att ungdomar mår psykiskt allt sämre. Psykisk ohälsa kan också orsaka fysiskt illamående. Exempel på detta är olika former av ätstörningar, oro att inte passa in, osäkerhet om sitt eget utseende eller olika komplex. (Eriksson, Vårdprocessen, 2014, ss. 112-113). Ungdomar kan ofta känna sig osäkra och detta är något man bör tänka på då man utför medforskning med dem. Forskning kan vara något nytt för dem och något som högst antagligen inte kommit upp i barndomen. I och med att de får fungera i grupp kan deltagandet kännas mer lockande.

3.3 Relationer

De olika miljöerna, samhällena, barnets egen ålder och den tid barnen lever i påverkar barnets utveckling och framtid. Utvecklingen påverkas mest av bl.a. individens familj. Familjer kan se väldigt olika ut. Andra nära nätverk är kamratgrupper, skolan eller hobbyer. Nätverken varierar beroende på åldern, livssituationen samt rollen under olika tidsperioder. Hur dessa olika roller påverkar, relaterar och samspelar med varandra har betydelse för individens liv och utveckling. Finns det konflikter i familjen, hurdana är relationerna i familjen och i de nätverk som omger familjen, fungerar relationen mellan livet hemma och tillvaron i skolan eller under fritidssysselsättningarna? Utöver de direkta relationerna påverkar även indirekta system individens levnadssätt och utveckling. Indirekta system såsom hälso- och sjukvården samt vårdnadshavarnas arbete hör till dessa. Faktorer som påverkar den ungas utveckling kan även handla om en närståendes sjukdomstillstånd. Det kan också handla om hur närvarande vårdnadshavare eller andra närstående är i ungdomens utveckling, deras arbetsförhållanden och -tider kan påverka. (Skerfving, Att synliggöra de osynliga barnen, 2005, ss. 13-15).

I ungdomsåldern övergår alltså föräldrapåverkan till en allt starkare kamratpåverkan. Individens sociala nätverk växer allt mer och ungdomarna skapar relationer utanför hemmen. Starka negativa känslor, som t.ex. avsky och ovänskap, förekommer mer än tidigare. Ungdomarna skapar umgängesgrupper utgående från vänskap samt gemensamma aktiviteter. Flera olika grupper kan skapas, t.ex. en med skolkamrater och en med vänner från fritidsaktiviteter. (Von Tetzchner, 2016, s. 670).

Det är vanligt att ungdomarna känner en viss oro för att inte accepteras av andra. Därför ändrar ungdomen sig ofta och anpassar sig efter andra människors beteende och attityder. Detta till följd av att de vill passa in i de så kallade normerna som samhället byggt upp. Ett

vanligt uttryck då man talar om ungdomar är gruppsyck. Man kan t.ex. anses vara feg eller barnslig om man inte vågar pröva på det som andra gör. Däremot är det inte omöjligt att man genom gruppsyck även provar på nya positiva saker. Det som är speciellt och typiskt under ungdomsåldern är att det ofta är kamraternas normer och värderingar som prioriteras och inte familjens eller samhällets. (Von Tetzchner, 2016, ss. 670-671).

Ungdomar med annan etnisk bakgrund kan ha mer problem vid sökandet av vuxenroller samt vid bildandet av en identitet. De måste dels förhålla sig till och uppfylla kamraternas, som tillhör majoritetsbefolkningen, och dessutom leva upp till förväntningarna i sin egen etniska grupp. (Von Tetzchner, 2016, s. 675). Andra faktorer som påverkar utvecklingen och bildandet av en identitet är sociala, politiska och ekonomiska faktorer (Skerfving, Att synliggöra de osynliga barnen, 2005, s. 14).

Inom vårdvetenskapen pratar man om människan som en helhet. Det betyder att människans liv är mer än enbart människans utveckling, t.ex. också relationer människor emellan. Detta begrepp utgör en stor del av arbetet och modellen samt strukturen vi gör upp. Ungdomar i årskurs åtta knyter väldigt starka band med sina vänner och parrelationer blir allt vanligare i denna ålder. (Eriksson, Vårdprocessen, 2014, ss. 112-113). Det är viktigt att man inom medforskning stöder ungdomens självkänsla och självförtroende. Medforskning ger ungdomen en känsla av att de själva kan påverka och bli hörda i frågor och situationer de anser relevanta för dem.

3.4 Medier

Ungdomarnas uppfattningar och beteenden avspeglas i det samhälle de växer upp i. Dagens ungdomar representerar och står också för förändringar i samhället. Detta syns tydligt bl.a. i sättet hur ungdomar nuförtiden dagligen använder sig av informations- och kommunikationsteknologi. (Von Tetzchner, 2016, s. 676). En stor del av de unga idag har växt upp med så gott som dagligt tv-tittande. Tv:n påverkar ungdomarnas uppfattning om världen och är en viktig källa till kultur och påverkan. Idag har dock videospel och sociala medier blivit en allt större del av ungdomarnas vardag. (Von Tetzchner, 2016, s. 627).

Sociala medier används främst för kommunikation med andra människor och grupper. Man kan kommunicera med vänner, med personer som har samma intressen, eller med helt okända personer. De sociala medierna och nutidens användning av telefoner förändrar det sociala mönstret. Umgänge sker i större grad via datorn eller telefonen och fysiska träffar

har minskat märkbart. Ett vanligt problem är cybermobbing, vilket innebär mobbing i sociala medier på internet. Det kan vara svårt för utomstående att märka detta och det kan vara lättare för mobbaren att skriva något eftersom de inte är tvungna att göra det öga mot öga. Många kan däremot hitta nya vänskaper på sociala medier eller i övrigt hitta socialt stöd. För en som har sociala svårigheter kan det kännas lättare att diskutera med någon som man inte behöver träffa direkt. Däremot är tyvärr problemet idag att ungdomarna skapar ett beroende till de sociala medierna. Det är även vanligt att ungdomarnas tankar domineras av internet och på så vis kan deras egna åsikter och värderingar eventuellt påverkas negativt. (Von Tetzchner, 2016, s. 632) .

Även videospel spelar idag en viktig och stor roll bland ungdomarna. Detta kan i stor utsträckning påverka utvecklingen. Vissa spel kan förbättra ungdomarnas prestationer i något, t.ex. språk, medan andra kan ha ett negativt inflytande på den unga. Videospel med våldsamt innehåll är mycket populära bland ungdomar. Sådana spel kan leda till ökad aggression, vilket även filmer eller TV-program kan medföra. Hur mycket den unga spelar och vad spelen innehåller är av stor betydelse. Spelen kan t.ex. bidra till ny kunskap ifall det handlar om pedagogiska spel. (Von Tetzchner, 2016, ss. 632-633).

3.5 Arbete med unga

Då man arbetar med ungdomar ska man bygga upp ett samarbete som ger ungdomarna en känsla av trygghet och respekt. Detta kan man också formulera med att arbetet går ut på att man ska prata om sådant som de unga känner sig bekanta och bekväma med. Enligt Daniel Stern borde man i arbetet med ungdomar upprätthålla deras intresse och möjliggöra att arbetet med dem tar i beaktande deras vilja och att de unga ska få uppleva att de bemästrar situationen. (Johnsen, Sundet, & Torsteinsson, 2003, s. 168).

För att åstadkomma en bra forskning, är det viktigt att skapa olika uppgifter eller aktiviteter för ungdomarna. Dessa ska vara relaterade till medforskningen som utförs. Uppgifterna ska inte vara för lätta eller för svåra, de ska kännas intressanta och utmanande. Genom att syssla med olika aktiviteter får ungdomarna uppleva att de klarar av saker och ting. De kan på så sätt känna att de bemästrar eller kontrollerar situationen och upplever den inte otrevlig. Uppgifternas och aktiviteternas idé är att få ungdomarna att uttrycka sig och diskutera mera öppet, både positivt och negativt. Aktiviteterna kan beskrivas som en stärkande metod och som stöd för utvecklingen. Det handlar om utvecklingen av självkänslan, och den unga människans helhetsutveckling. (Johnsen, Sundet, & Torsteinsson, 2003, s. 169).

4 Medforskning

Många forskningar går ut på att undersöka och analysera olika områden där de som deltar är objekt för undersökningen. Medforskning går ut på aktivt deltagande i hela forskningsprocessen. Genom medforskning får man en mera omfattande undersökning ur användarens perspektiv. Man ger även medforskarna möjlighet att påverka och lära sig. (Anderberg, 2016, s. 15). Det har under senare tid blivit allt vanligare att utföra medforskningar inom olika hälsofrågor. Detta för att aktivt kunna ta med samhället och göra det delaktigt inom forskning gällande social- och hälsovårdstjänster. Medforskningar har ökat, men metoden utgör fortfarande bara en bråkdel av alla forskningar som görs inom social- och hälsovård. (Northway, 2010, s. 174). Grupper som använder samhällets tjänster har ansett att de bör vara delaktiga i alla forskningskedan. Speciellt viktigt är det att grupperna deltar med information, är delaktiga vid val av forskningsämne samt vid spridning av resultat. (Northway, 2010, ss. 226-227).

4.1 Skillnader mellan medforskning och traditionell forskning

Många forskare tycker att man varken kan kalla medforskning för en forskningsdesign eller -metod. Den fyller varken kriterierna för kvalitativ eller kvantitativ forskning, eftersom en medforskning kan omfatta både och. (Northway, 2010, s. 174). Detta innebär att man inte kan ange vilka forskningsfrågor eller ämnen som bäst utforskas genom medforskning. Medforskning strävar efter att förändra maktstrukturer. Forskningsämnet är därför ofta något som medlemmar i kommuner vill ha förändring i, t.ex. gällande utbudet av social- och hälsovård. (Northway, 2010, ss. 226-227).

Inom medforskning skall man beakta att forskningen inte bara handlar om kunskapsproduktion. En annan viktig del är medforskarnas värderingar och motivation. Det är förhållandet mellan forskaren och medforskaren som skiljer medforskning från andra forskningsmetoder. Eftersom alla människor är olika kan en medforskning inom samma ämne se helt olik ut en annan. (Northway, 2010, s. 174). Metoder som används inom medforskning är de som vanligt förekommer inom traditionell forskning (Northway, 2010, s. 227).

I följande underrubriker listas några vanliga funktioner som skiljer medforskning från traditionell forskning. Följande faktorer förklaras mer på djupet samt hur de påverkar slutresultatet. (Northway, 2010, s. 174).

4.1.1 Centraliteten till samhället

Medforskning involverar samhället i forskningen. Det är samhället och medforskarna som står i centrum av forskningen samt styr vad forskningen ska omfatta och på vilket sätt den görs. Många medforskningar har gjorts med folkgruppsminoriteter som medforskare, detta för att deras röster annars inte fått höras på samma sätt förut. Deras röster har inte bara marginaliserats i samhället utan vid flera tillfällen har de blivit helt uteslutna ur forskningsprocessen trots att ämnet berört dem. Samhället kan antingen vara geografiskt avgränsat till ett litet område eller innebära att samma ämne berörs på flera olika, från varandra vittskilda geografiska platser på jorden. De klassas dock som ett enda stort samhälle. (Northway, 2010, s. 175).

Cornwall och Jewkes kom 1995 fram med teorin om att ett samhälle fortfarande kan ha flertal olika intressen och åsikter. Detta är viktigt att beakta i slutändan av forskningsprocessen. De anser även att där var forskaren väljer att närma sig ett utvalt samhälle gäller det att noga välja vilken grupp hen närmar sig. (Northway, 2010, s. 175).

Jämfört med traditionella forskningar har det visat sig att de traditionella inte nått fram till folket i samhället på önskat sätt. Vid flera tillfällen har invånarna inte tagits i beaktande överhuvudtaget, utan istället fungerat som informanter. Medforskning erbjuder ett sätt att ändra på situationen tillsammans. Tillsammans uppskattas och värderas varje individs enskilda kunskap och expertis. I en forskning gjord av Koch och Al 2002 gjordes videomaterial baserat på deltagarnas kunskap och erfarenheter. (Northway, 2010, s. 175).

4.1.2 Balansen kring forskarens makt förändras

Största skillnaden mellan medforskning och traditionella forskningsmetoder ligger i forskarens makt och roll i själva processen och planeringen. Vid flera tillfällen blir även deltagarnas roll väldigt liten och deras erfarenhet speglas inte i slutresultatet. Det har visat sig att istället för att direkt kontakta personer med problematik kring eller erfarenhet inom forskningsämnet, kontaktar forskare hellre närstående eller anhöriga. Det finns organisationer som satt upp speciella riktlinjer för hur en medforskning ska se ut. (Northway, 2010, s. 175).

4.1.3 Forskarens roll i jämförelse med de traditionsenliga forskningarna

Traditionellt är forskarens roll mycket objektiv genom hela processen. Forskarens roll i en medforskning kan vara väldigt varierande, men huvudsaken är att forskaren är en aktiv deltagare istället för en observatör. (Northway, 2010, s. 176).

Stoeker identifierade år 1999 fyra nyckelroller för forskaren i en medforskning. Den första innebär att forskaren fungerar som en utvecklare. Då jobbar forskaren med samhället för att utveckla en förståelse för de viktiga problemen. Det kan t.ex. handla om en så enkel sak som att samhället inte tidigare varit aktivt med i forskning. I detta skede ser man forskaren som ett verktyg för förändring i samhället. (Northway, 2010, s. 176). Den andra viktiga rollen enligt Stoeker är samhällsorganisatörens. Detta innebär att forskaren ska planera och organisera aktivitet kring forskningsämnet. Det kan bestå av allt från bokning av mötesrum till säkerställning av att informationen angående forskningen har gått fram till alla. (Northway, 2010, s. 176). Den tredje rollen är utbildarens roll. Det betyder att forskaren och medforskarna ständigt lär sig av varandra. Det är viktigt att forskare kommer ihåg att forskningsprocessen är en utbildningsprocess. (Northway, 2010, s. 177). Den fjärde rollen handlar om forskarens delaktighet. Detta innebär att forskaren deltar i processen och lär sig av sina medforskare. Rollerna lyfts upp olika starkt beroende på hur situationen ser ut eller hur stort behov medforskarna har av forskaren. Goda kommunikationsfärdigheter, god organisationsförmåga, bra självförtroende, förmåga att tolerera tvetydighet samt ett gemensamt mål anses vara till nytta hos den delaktiga forskaren. Ett gott självförtroende är viktigt eftersom forskare kan bli kritiserade av utomstående personer eller t.o.m. av den egna forskningsgruppen. Den vanligaste kritiken forskare som utför medforskningar får, är att utomstående inte anser detta som en legitimerad forskningsmodell. (Northway, 2010, s. 177).

4.1.4 Medforskarnas aktiva deltagande i alla stadier

Medforskningens syfte är att försöka involvera samhället så mycket som möjligt i alla olika delar av forskningen. Detta för att få ett balansutbyte jämfört med hur traditionella forskningarna är uppbyggda. Stoeker satte år 1999 upp sex hörnstenar för hur samhället involveras i forskningen i alla olika stadier. De sex hörnstenarna är: förklaring på frågan forskaren ställer, forskningens utseende, implementering av forskningsdesignen, dataanalys, rapport på resultatanalysen och agerande utifrån resultatanalysen. Till denna lista kan man

även tillägga etiskt godkännande eftersom dessa steg innebär viktiga beslut. (Northway, 2010, s. 177).

4.1.5 Produktion av användbar kunskap hos medforskare

År 2005 definierade Khanlou och Peter nyttig kunskap, som kunskap man kan använda sig av i praktiken. Park konstaterade år 1993 att det finns tre olika sorters kunskap. Den första är instrumental kunskap, som innehas för att kunna kontrollera vårt psykiska och sociala nätverk. Denna kunskap ses ofta i traditionell forskning. Följande kunskap är relationell kunskap. Denna kunskap använder man sig av och den stärks vid samarbete med andra personer, i denna process lär man sig även av varandra. Han ansåg den tredje kunskapen vara kritisk kunskap, kunskap som styr vårt kritiska tänkande, om vad som är rätt och vad som är fel. Enligt Park ska ingen av dessa kunskaper anses som mer viktig än någon annan. Alla bör framhävas lika mycket i all forskning. (Northway, 2010, ss. 177-178).

4.1.6 Engagemang för olika förändringar och åtgärder

Skillnaden i traditionell forskning mellan samhället och forskarna blir för stort p.g.a. de olika resurser och riktlinjer forskaren tilldelas. Man brukar säga att medforskning börjar med en handling och slutar med en handling. Innebörden i att förstå resonemanget kring ett val är lika viktigt som att respektera det. Trots att man åstadkommit förändring bör man komma ihåg att det i framtiden eventuellt kommer att behövas tilläggsresurser för att upprätthålla förändringen mer långsiktigt. (Northway, 2010, s. 178).

4.2 Tillvägagångssätt vid medforskning

Northway hävdar, att trots att medforskning kräver mycket av både forskarna och medforskarna kan det ändå vara givande. Då forskaren är väl förberedd på utmaningar, samt har förberett medforskarna väl, överväger fördelarna. (Northway, 2010, s. 226).

Etiska, ekonomiska och personliga faktorer, samt deltagande och tidsplanering bör enligt Northway tas i beaktande då en medforskning utförs. Dessa faktorer påverkar varandra genom hela utförandet. (Northway, 2010, s. 226).

4.2.1 Faktorer som påverkar deltagandet

Genom medforskarnas aktiva deltagande i forskningens alla skeden, strävar man efter att förändra maktstrukturer samt öka känslan av empowerment hos deltagarna. Genom empowerment förstärks deltagarnas egna resurser. Deras kunskaper tas i beaktande under hela forskningsprocessen. Det är vanligt att forskaren i början får rollen som expert och medforskarna är mer passiva. För att undvika detta kan man behöva hålla kurser kring medforskning samt ge lättförstådd information till medforskarna. Även forskarens sätt att närma sig situationer, dela information, handleda samt användningen av språket påverkar rollerna som medforskarna tar. (Northway, 2010, s. 227).

Faktorer som kan påverka deltagandet i en medforskning är bland annat tid och plats samt användning av teknik. Forskare kanske är vana vid att jobba måndag till fredag, men de bör beakta att medforskarna också går i skola eller jobbar. Detta kan resultera i att medforskarna har begränsad möjlighet att delta. Familj och fritidsintressen påverkar också. Det är viktigt att medforskarna förstår vad deltagandet innebär så de kan anpassa sin vardag vid behov. Vid användning av datorer eller annan teknik bör man beakta att alla eventuellt inte har samma kunskaper eller möjligheter. Vid val av plats för träffarna bör man beakta avstånd och medforskarnas trafikförbindelser. (Northway, 2010, s. 227).

4.2.2 Faktorer som påverkar etiken

Medforskare deltar i hela forskningsprocessen, men kan även delta som informanter. Ett samtycke där det ingår att man aktivt kommer att delta i forskningsprocessen skrivs. För att få fram ett täckande samtycke bör man tillsammans med forskare och medforskare komma överens om villkoren för deltagandet. Under forskningens gång kan man behöva förhandla och uppdatera villkoren. (Northway, 2010, s. 228).

Inför en medforskning är det viktigt att vara medveten om och ta itu med etiska frågor. En central etisk fråga är vem som har nytta av forskningen. Vanligen är det forskaren som har nytta av att utföra forskning, t.ex. för status och framskridandet av karriären. Vid medforskning är det viktigt att även medforskarna upplever nyttan av att delta. Medforskarna och forskarna bör diskutera och fastställa vad de kommer att få ut av forskningen. Det bör framföras att genom deltagande kan man få svar på frågor, möjlighet att påverka inom samhället samt möjlighet till vidare forskning. (Northway, 2010, ss. 227-228). Ett etiskt dilemma som kan uppstå vid forskningens slut är t.ex. vad som sker efteråt. Man måste speciellt beakta deltagare som kanske är ensamma eller känsliga för avslut. Även om

deltagandet i forskningen varit positivt, kan avslutandet av projektet väcka negativa och svåra känslor. De flesta projekt har en klar början och en klar avslutning. Det är viktigt att forskaren är ärlig från början och klargör för alla vad deltagandet innebär. (Northway, 2010, s. 228).

Beroende på forskningen som utförs, kan det finnas behov av att gå via en etisk kommitté som godkänner utförandet av forskningens olika skeden. Man kan t.ex. behöva etiskt godkännande för att få sponsorer eller bidrag för forskningen. Återkommande kontakt med den etiska kommittén kräver tid och extra jobb, vilket bör beaktas redan i inledningen av medforskning. (Northway, 2010, s. 229).

4.2.3 Faktorer som påverkar ekonomin

Sponsorer bör få information om att de inte enbart finansierar forskning, utan även uppbyggandet av förhållanden mellan forskare och medforskare. Detta kan ta tid, och därför kan man behöva mer finansiering. Detta ska inkluderas i ansökan om bidrag. Man måste beakta jämlikheten, ifall forskarna får lön bör även medforskarna få lön. Man kan behöva beakta medforskarnas behov av extra stöd, t.ex. personlig assistent för deltagare med fysiska förhinder eller inlärningssvårigheter. Medforskning är dyrare än traditionell forskning. I och med att medforskning anses vara bättre och ha starkare tillförlitlighet vill allt fler sponsra medforskningar. (Northway, 2010, s. 229).

4.2.4 Faktorer som påverkar tidsplaneringen

Medforskning är mycket tidskrävande för alla parter och det är viktigt att alla förstår detta innan man börjar. God kommunikation mellan forskare och medforskare är av avgörande betydelse. Att bygga upp förtroende och ett gott förhållande mellan alla deltagare tar tid och pågår genom hela forskningen. För att man ska kunna möta motgångar och konflikter utan bråk krävs ömsesidig respekt av alla deltagare. När man uppnått tillit inom gruppen bör man komma fram till delaktighetsfrämjande arbetssätt. Eftersom alla deltar i t.ex. beslutsfattandet, kan det innebära att mer tid behövs. (Northway, 2010, ss. 229-230).

Innan forskningen börjar bör en ungefärlig tidsplan finnas tillgänglig, även nivån på deltagandet samt forskningens omfattning bör vara klara för deltagarna. Dessa områden kommer troligen att förändras under forskningsprocessen, vilket innebär att medforskare bör ha möjlighet att ändra sig, t.ex. kring deltagandenivån. Detta i sin tur påverkar tiden för forskningen. För att uppnå ett gott arbetssätt kan man behöva hålla kurser för medforskarna

inom forskning. Dessutom gynnas forskarna själva av att gå kurser inom medforskning. (Northway, 2010, s. 230).

4.2.5 Personliga faktorer

För forskaren är det viktigt att vara medveten om alla krav som ställs under medforskning, inte bara tidskraven. Förhållandet mellan forskarna och medforskarna kräver ömsesidighet och forskningsprocessen kräver flexibilitet i arbetet. Man bör konstant kunna reflektera över forskningsprocessen samt den egna rollen i arbetet. (Northway, 2010, s. 230). Medforskning ställer dock inte enbart krav på forskaren, utan även på medforskarna. Medforskarna bör få tillräckligt med information i början av forskningen, t.ex. hur processen kan påverka dem. Det kan förekomma negativa känslor ifall forskningsämnet upplevs känsligt. (Northway, 2010, s. 231).

4.3 Etik inom medforskning

I boken Forskningsmetodikens grunder av Runa Patel & Bo Davidson (2011, s.63), som här använts som stöd för etiken, lyfts fyra huvudkrav upp inom forsknings etik i allmänhet. Informationskravet innebär att alla som berörs av forskningen ska informeras om forskningssyftet. Samtyckeskravet handlar om att de som deltar i en forskning har rätt att bestämma över sitt deltagande. Konfidentialitetskravet hör ihop med offentlighet och sekretess. Alla uppgifter kring deltagare ska behandlas konfidentiellt och ingen obehörig ska ha tillgång till uppgifterna. Nyttjandekravet innebär att insamlad data om deltagare enbart används för forskningsändamål. Inom medforskning kan dessa krav omfatta både medforskare och informanter.

Varje deltagare ska få informationsbrev om projektets syfte och forskningsprocessen. Information om förväntat resultat samt försäkran om att de etiska kraven uppnås ska ingå i informationsbrevet. En blankett om medgivande i vilken man godkänner deltagandet i forskningen bifogas. Ungdomen själv och vårdnadshavaren, ifall ungdomen är under 15 år, skriver under blanketten. Angivna villkor för deltagandet kan under projektets gång förändras, beroende på hur projektet framskrider. Vid behov kan villkoren omformuleras och uppdateras. I skolor går det även att kontakta rektorn som kan ge godkännande för alla elever att delta i forskning. (Forskningsetiska Delegationen, Tenk, 2009).

Deltagare bör skyddas från sådant som kan påverka individen negativt (Källström & Andersson Bruck, 2017, s. 19). Därför bör forskare vara uppmärksamma under hela

forskningsprocessen, eftersom det exempelvis kan uppstå situationer som kan medföra negativa känslor hos ungdomar som känner sig utstötta (Northway, Participatory research. Part 2: practical considerations, 2010, s. 228). Det är viktigt att i tid ta itu med de etiska frågor som kan uppstå (Northway, Participatory research. Part 2: practical considerations, 2010, s. 228). Ett etiskt dilemma som kan uppkomma kan t.ex. handla om vem som har nytta av forskningen. Därför är det viktigt att alla deltagare fastställer klart och tydligt vad de kommer att få ut av forskningen. (Northway, Participatory research. Part 2: practical considerations, 2010, s. 228). Så som det redan framkom på s. 14 i arbetet kan en etisk kommitté behöva finnas till hands när det handlar om exempelvis sponsorer eller för godkännandet av forskningen (Northway, Participatory research. Part 2: practical considerations, 2010, s. 229).

4.4 Medforskning med barn i skolan

Vi har valt att använda oss av doktorsavhandlingen Barn som medforskare av Sandra Hillén (2013) i vårt projekt eftersom den tar upp många aspekter som är relevanta för utformandet av manualen. I doktorsavhandlingen utförs en medforskning med barn i årskurs fem, där deras uppgift är att tillsammans med Hillén utföra en medforskning kring mat. De utför medforskningen med hjälp av intervjuer och enkäter i staden och med personal och elever i skolan.

Då medforskningen påbörjades och kontakten med barnen inleddes var det viktigt att poängtera att det var fråga om annat än vanligt skolarbete. Barnen som valde att delta fick lära sig grunderna i forskningsmetodik och pröva på ett antal metoder. Därefter fick de delta i olika tester och själva utföra forskningsuppgifter knutna till ämnet. Hillén valde att utföra medforskningen under skoltid, kursen var frivillig och reserverad för de barn som visat intresse för forskning. Medforskningen utfördes på två skolor. Barnen informerades om vad projektet skulle gå ut på och de fick informationsbrev hem. En blankett om medgivande ingick, som barnen själva och deras vårdnadshavare skrev under för att delta i forskningen. Barnen hade lektioner som krockade med mötena som de hade inom forskningsgruppen. Krockarna i schemat var ett återkommande problem och lärarna blev irriterade. En bra kontakt med lärarna och en god kommunikation hade varit viktigt. (Hillén, 2013, ss. 64,69-70,75).

Medforskarna var delaktiga i utformandet av forskningen, de bestämde riktningen för forskningsprocessen och de utförde forskningen. Mixed methodes användes av alla de

grupper som forskade. Detta betyder att metoden inte är fastslagen från början, utan kommer fram allt eftersom projektet framskrider. Barnen drev forskningen framåt och deras idéer om hur fältarbete skulle utformas var vägledande. Hillén lyfter fram fyra modeller som är bundna med varandra när man forskar tillsammans med andra; *Upplysningstanken* - då barnen har något viktigt att berätta för oss, *empowermentmodellen* - där barnens kompetenser tas tillvara, *medborgarskap* - där barnens status placeras någonstans mellan varande och blivande medborgare, *relationella modellen* - som är uppmärksam på maktrelationerna i mötet mellan forskaren och deltagande barn. (Hillén, 2013, ss. 66-67).

Dialogen är den grund som medforskningen vilar på och den har flera dimensioner. Den främjar barnens delaktighet om gruppen fungerar och om alla får komma till tals. I dialogen framträder barnens perspektiv tydligare än i det praktiska. Dialogen fungerar som ett forum där barnen kunde testa sina idéer på varandra. Dialogen utgör kärnan i barnens medforskning, det är i dialogen besluten tas. I dialogen framträder också maktrelationer och motstånd mot dessa. (Hillén, 2013, s. 67).

Barnen från de olika skolorna delades in i grupper och utförde forskningen med olika metoder. De höll intervjuer med utomstående och med personalen på skolan samt formade enkäter som de delade ut i klassen. Förutsättningarna skiljde sig lite åt mellan de olika grupperna, bland annat p.g.a. skolans geografiska placering. I diskussion med gruppen utformas idéer och frågor. Forskaren bör inte lägga sig i utan istället handleda. För dem som i ett senare skede är forskare och fortsätter på projektet kan det vara en god idé att göra fältanteckningar, anteckna ungdomarnas tankar, diskussioner, hur allt flyter på och vad som händer. (Hillén, 2013, ss. 70-72,84,92).

Då arbetet sedan utförs med ungdomar är det viktigt att deras röster blir hörda. Forskaren bör vara beredd på att ändra sin egen uppfattning utifrån ungdomarnas åsikter och tankar. Forskare bör gå längre än att bara ge ungdomarna en röst, de ska vara med och påverka hur projektet utvecklas och som en följd av detta ökar vanligtvis graden av delaktighet. Forskaren leder mötena, men låter ungdomarna tidvis ta över och leda ordet. Man låter sedan ordförandeskapet rotera inom gruppen. (Hillén, 2013, ss. 67-68).

4.5 Medforskning med ungdomar inom barnskyddet

Nedan beskrivs en redan utförd medforskning med unga. I denna medforskning var intervjun vald som metod från början. Medforskarna deltog i hela forskningsprocessen, mest vikt lades

på utförandet av intervjuer. Vi valde att ta med denna medforskning eftersom den ger insikt i hur de unga kan vara delaktiga. Den lyfter också fram sådant som kan upplevas som svårt under utförandet av medforskning med unga.

I Törrönen och Vornanens forskning (2014, ss. 135, 136, 140) om unga som lämnar barnskyddet för att leva självständiga liv, fungerade de unga som medforskare. De unga fick frivilligt anmäla sig som medforskare och de fick i början delta i en intensivkurs för att få grunderna i hur en forskningsprocess går till. Meningen var att de unga skulle delta i hela forskningsprocessen, med störst vikt på utförandet av intervjuer. De unga deltog i planeringen genom diskussioner om intervjuteman. Forskarna kom först med idéer för att sätta igång diskussionen och deltog sedan med en aktivare roll i begränsningen av temat. Andra diskussionstillfällen ordnades, där de unga bland annat fick färdigheter i att utföra intervjuer.

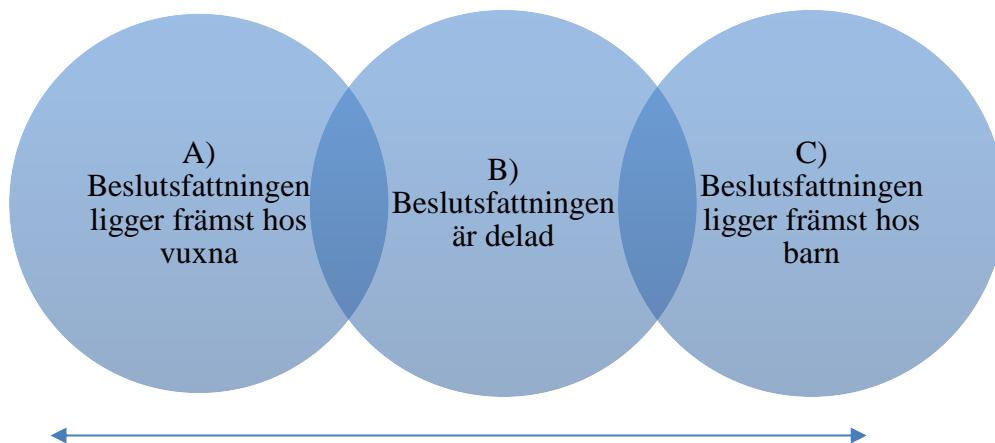
Medforskarna fick under handledning framställa intervjufrågor och under övervakning utföra intervjuerna. De unga upplevde att de fick ärligare svar av dem som intervjuades, eftersom de till viss mån kände varandra samt var i samma situation. De kunde även uppmuntra de intervjuade att dela sina åsikter, både innan och under intervjun. De ungas deltagande var mindre i analysprocessen. Istället deltog de mer genom diskussion och tolkning av svar, som de sedan gick igenom under reflektionsdiskussioner. (Vornanen, Törrönen, & Vornanen, 2014, ss. 139-140).

Under forskningsprocessen upplevde forskarna svårigheter att undgå hierarkin mellan forskarna och medforskarna. Utöver detta var det svårt för forskarna att ge frihet åt medforskarna och samtidigt veta när de skulle delta mer aktivt eller handleda. Under forskningsprocessen upplevde experterna även att intresset hos medforskarna minskade under processens gång. (Vornanen, Törrönen, & Vornanen, 2014, ss. 145-146). En fråga som uppstår är hur man i en medforskning med ungdomar i årskurs åtta får deras intresse och motivation att hålla genom hela processen.

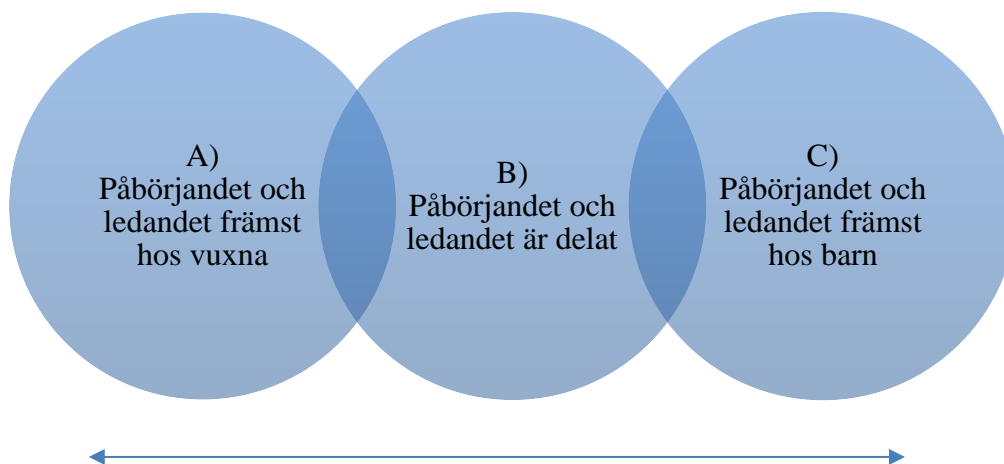
4.6 Modell för delaktighet

I forskningen gjord av Tina Moules (2012, s.20) undersökte man barn som forskare samt graden av deras deltagande. Man undersökte deras roller inom medforskning tillsammans med vuxna forskare. Denna forskning tas upp för att ge ett exempel på en delaktighetsmodell inom medforskning. Figur 1 beskriver Dual-axis modellen eftersom Moules rekommenderar

denna som mer användbar än de andra modellerna som räknas upp i forskningen. De andra kritiserar på olika grunder, t.ex. är vissa bara linjära modeller. Figur 1 visar en dimension av beslutsfattande. Beslutsfattandet ligger främst hos de vuxna i punkt A och främst hos barnen i punkt C. I punkt B är beslutsfattandet delat mellan barnen och de vuxna.

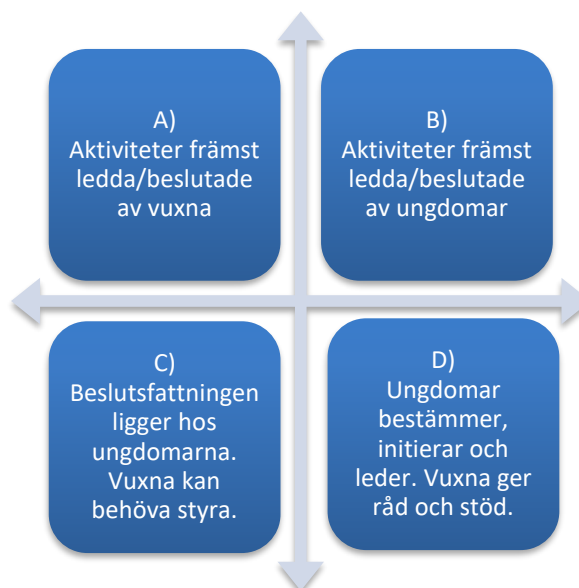
Figur 1, Sammanhang av beslutsfattande

Figur 2, Sammanhang av att påbörja och leda

Nivåer av påbörjande och ledande visas i figur 2. Denna figur fungerar på samma sätt som figur 1, där vuxna är mest aktiva i punkt A. I punkt C sätter barnen igång sina idéer, påbörjar verksamhet samt bestämmer i hur stor utsträckning de är beredda att delta. (Moules, 2012, s. 20). Om båda sammanhangen i punkt B förenas i en rät vinkel framkommer fyra olika delaktighetsmöjligheter, vilket beskrivs i figur 3. I kvadrat A är det huvudsakligen de vuxna som påbörjar och leder forskningen samt leder beslutsfattandet. I kvadrat B är det de unga som får påbörja och leda arbetet men de vuxna styr fortfarande beslutsfattandet. I kvadrat C

tar barnen över beslutsfattandet, men ledandet och påbörjandet av forskningen ligger hos de vuxna. Då de unga påbörjar och riktar forskningen samt har hand om beslutsfattningen är man i kvadrat D. (Moules, 2012, s. 21).

Figur 3, Ett ramverk för deltagande

I Moules forskning använde man sig av Dual-axis modellen för att planera deltagandet under projekten. I början av projekten upplevde forskarna att största delen av aktiviteterna kunde placeras i kvadrat A. Vuxna riktade och ledde en stor del av projekten, samtidigt som de fattade mycket beslut. De unga som deltog som medforskare gav sina åsikter och var ändå alltid delaktiga i de beslut som fattades. (Moules, 2012, s. 21). Då forskningarna gick framåt kunde man gå till kvadrat B och C, vilket visar att tydligt samarbete och rolldelning har existerat. Då de unga medforskarna blev mer vana och självsäkra, både med varandra och med de vuxna, kunde aktiviteterna placeras i kvadrat D. Detta eftersom de allt mer började fatta beslut, rikta aktiviteter samt styra hela forskningsprocessen. (Moules, 2012, s. 20).

Dual-axis modellen börjar i det läge då deltagande sker och planeras. Den ger en viss struktur åt hur vuxna och unga kan arbeta tillsammans för att uppnå mål inom forskning. Modellen skiljer sig från andra eftersom den inte erbjuder olika delaktighetsnivåer. Istället framför Dual-axis modellen fyra olika typer av delaktighet, som kan förekomma i olika grader och vid olika tidpunkter. Modellen har fortfarande fokus på barns och vuxnas roller i delaktighetsprocessen. Denna modell syftar till att det inte finns någon egentlig rätt balans som man ska försöka uppnå. Man ska vara beredd på att balansen kan förändras beroende

på situationen. Det är viktigt att ge de unga möjligheter att göra val, eftersom deras val kommer att vara de som passar bäst till deras unika situation och bekymmer. (Moules, 2012, s. 21).

4.7 Ungdomar som medforskare

En ungdom som deltar i en forskning och är under 15 år bör ha en vårdnadshavares underskrift eller samtycke för att få delta. Detta bör beaktas eftersom eleverna i årskurs åtta är mellan 14–15 år. Om en vårdnadshavare anser att barnet inte bör delta i en undersökning kan de förbjuda deltagandet. Däremot kan forskaren kringgå vårdnadshavarnas samtycke ifall skolans rektor bedömer att forskningen producerar kunskap som är nyttig för institutionen och om undersökningen kan genomföras som en del av skolans normala verksamhet. Utan vårdnadshavares särskilda samtycke kan t.ex. observation, en omfattande blankettundersökning eller en öppen intervju, där man för forskningsändamål inte bevarar personuppgifter av de deltagande barnen, genomföras. I andra fall ska vårdnadshavaren informeras om forskningen. (Forskningsetiska Delegationen, Tenk, 2009).

Att få delta i en forskning kan för ungdomar vara en stimulerande erfarenhet som kan ge dem en känsla av att bli hörda. Det kan även bidra till att ungdomarna kan få status som aktörer i samhället. (Ahrne & Svensson, 2015, s. 69). Vårdvetenskapens fjärde begrepp är vårdandet, i detta arbete kallas det bemötandet. Det vill säga förhållandet mellan vårdpersonalen och patienten. I denna situation gäller det forskarens bemötande av de unga medforskarna. Här är inte eleverna patienter, de är ungdomar i största allmänhet. Det är viktigt att relationen mellan den unga och vuxna är bra. Ungdomarna måste kunna lita på de vuxna, de måste också få bli hörda. Ifall relationen mellan den vuxna och den unga är bra, resulterar detta i bättre möjligheter att kunna utveckla de ungas helhetssituation och forskningen får på detta vis högre validitet. (Eriksson, Vårdprocessen, 2014, ss. 112-113).

4.8 Gruppdynamik

Många studier har visat att den första tiden i en grupp skiljer sig en hel del från det man tror. Vid de tillfällena då grupper bildas är det många av gruppmedlemmarna som i själva verket inte är lika självsäkra som de påstår sig vara. Detta kan bero på att de är på sin vakt för olika frågor och saknar i detta skede förmågan att kunna ta kritik. Det är ett normalt beteende då personerna känner sig hotade eftersom de ännu inte har kontroll över situationen (Nilsson & Hwang, 2014, s. 69).

I introduktionsfasen är samarbetet gruppmedlemmarna emellan mycket försiktigt. Därför är det viktigt att man lägger stor vikt vid att få gruppmedlemmarna att lära känna varandra. Efter introduktionsfasen brukar gruppen falla in i en så kallad smekmånad. Detta händer efter att medlemmarna i gruppen har blivit mer säkra både på sig själva och på gruppen samt grupprollerna har börjat delas ut. Smekmånaden innebär att tryggheten ökar och det brukar uppstå en vi-känsla. Relationerna och kommunikationen i gruppen är dock ännu ytliga i detta skede. När den så kallade smekmånaden börjar vara över är det många av medlemmarna som kan stiga fram och anse att gruppen fastnat för mycket i de roller som bildats i början, de skulle hellre vilja ha sina egna åsikter mer hörda. I detta skede är det vanligt med konflikter och oklarheter i gruppen. Ett misstag som ofta sker är, att gruppen förtränger konflikterna, detta i sin tur innebär att gruppen aldrig kommer över detta steg. Så fort det uppstår konflikter eller oklarheter i en grupp ska de redas ut. (Nilsson & Hwang, 2014, ss. 69-70).

Susan Wheelans utarbetade en modell (Figur 4) som beskriver grupputvecklingen, även kallad för IMDG (Integrated Model of Group Development). De fyra faser som hon beskriver att en ny grupp går igenom är tillförlitlighet och trygghet, opposition och konflikt, tillit och struktur, arbete och struktur. (Nilsson & Hwang, 2014, s. 71).

Figur 4, Gruppdynamikens faser

När gruppen fortfarande är i en av de två första faserna bör fokus ligga på samarbete, känslor och relationer. När de övergått till den tredje eller fjärde fasen inriktar gruppen sig mera på mål, uppgift samt arbete. (Nilsson & Hwang, 2014, s. 71).

Det första steget i en grupps utveckling har Wheelan valt att kalla för tillförlitlighet och trygghet. Detta innebär den första tiden i en grupp då medlemmarna känner sig osäkra och är i behov av en ledare. Under denna fas är det mycket viktigt att bygga upp och utveckla kommunikationsstrukturen. Denna struktur som byggs upp påverkar gruppens känsla av

samhörighet och vi-känsla. Även denna struktur styr gruppens sätt att lösa problem och bygger upp arbetsmoralen i gruppen. Det svåra i detta skede är att gruppmedlemmarna inte känner varandra och de har ofta förutfattade meningar om varandra, därför är det ett ypperligt tillfälle att lära känna varandra genom olika bekantningsövningar och gemensamma problemlösningar. Ett typiskt drag hos grupper i denna fas är att medlemmarna är rädda för att bli utfrysade eller att inte bli accepterade. Detta leder ofta till att den formella ledaren inte ifrågasätts av gruppen eftersom man är rädd att ha en avvikande åsikt. (Nilsson & Hwang, 2014, ss. 71-73).

Under den andra fasen har gruppen lärt känna varandra bättre, denna fas har Wheelan kallat för opposition och konflikt. Det som gruppen bör göra i denna fas är att klargöra det gemensamma målet, göra upp regler och tydliggöra syftet och tillvägagångssättet. I detta skede kan det dock uppstå konflikter och vissa gruppmedlemmar kan känna sig missnöjda med den roll de fått. Konflikter är inget någon tycker om, men alla grupper möter dem någonstans på vägen. Det är inte alltid negativt att nå konfliktfasen, eftersom detta också kan skapa större tillit och trygghet i gruppen. Konflikter kan ibland bli outredda i denna fas, detta kan bero på att någon medlem känner sig personligt påhoppad. Istället för att ta det personligt bör man öppet kunna diskutera och finna en lösning på problemet som uppstått. (Nilsson & Hwang, 2014, ss. 73-75).

Den tredje fasen kallas tillit och struktur och innebär att gruppens sammanhållning förstärks. Kommunikationen i gruppen förändras och medlemmarna blir mer uppgiftsfokuserade. Ju bättre gruppen klarar av att gå igenom konflikterna i fas två desto bättre blir tilliten och ambitionen i fas tre. Samarbetet fungerar bättre och målet är klart för alla. Gruppmedlemmarnas roller och uppgifter styrs av uppgiften och målet mer och mer. Arbetet blir mer konstruktivt som en följd av att positiva relationer medlemmarna emellan uppstår. I denna fas blir den s.k. ledarrollen mindre och hen blir istället mer vägledande. (Nilsson & Hwang, 2014, ss. 76-77).

Den fjärde och sista fasen i en grupps utveckling kallas för arbete och produktivitet. Gruppens fokus ligger här på uppnåendet av målet. Alla känner sig accepterade och det är i denna fas gruppen kan utvecklas till en högpresterande grupp. Gruppen har tillsammans utvecklat olika lösningar på beslutsfattning och problem. I en grupp där vi-känslan är stark blir även produktiviteten bättre. Kommunikationen är öppen, man kan både ge och ta kritik. Konflikter förekommer fortfarande, men de kan lösas enligt de steg gruppen satt upp på hur konflikter sköts på ett konstruktivt sätt. Det är viktigt att forskaren kommer ihåg att man inte

kan skapa en fungerande grupp genast, det ligger alltid mycket arbete och vilja bakom en fungerande grupp. (Nilsson & Hwang, 2014, ss. 77-78).

Nilsson och Hwang (2014, s. 79) talar om en sista fas, den s.k. separationsfasen. Oberoende av hur avslutningen sker, väntat eller oväntat borde den hanteras på något sätt. Upplevelserna av separationen bör tas upp tillsammans. Gruppen bör diskutera hur de nått målet och exempelvis om hur tiden i gruppen upplevts. Man kan sammanfatta denna fas med sex olika riktlinjer:

1. Medlemmarna vet att gruppen förr eller senare kommer avslutas.
2. Det kan bli svårt att hantera konflikter eftersom man kan vara rädd att skiljas som ovänner.
3. Vi-känslan och sammanhållningen kan bli sämre.
4. Vissa medlemmar kan känna att stressen ökar.
5. Diskussionen bör ta upp vad gruppen uppnått.
6. I vissa fall kan även en del av medlemmarna i denna fas bli ointresserade och oengagerade av gruppen.

5 Resultat

Resultatet av detta projekt är en manual som stöd för utförandet av medforskning med ungdomar i årskurs åtta. I början samlade gruppen information med hjälp av litteraturoversikt och alla skribenter började skriva och utforma projektet. Man utgick från den text som producerats och plockade sedan ut material till manualen. Texten förkortades, med fokus på praktisk och relevant text för manualen. Vissa textdelar i arbetet har varit svåra att förkorta utan att texten i manualen tappar sin relevans. Tanken med manualen är att framtida forskare ska kunna använda den som stöd vid utförandet av medforskning. Innan de använder sig av manualen bör hela arbetet läsas igenom. I viss mån kan även medforskare få hjälp av den, inte enbart forskarna.

Metoden som har använts är osystematisk litteraturoversikt, vilket krävts för att få tillräckligt med bakgrundsinformation för att kunna utforma manualen. Val av innehåll i arbetet har varierat, vilket också varit en orsak till att manualen gjordes sist. Den produkt som gruppen

utvecklat är en manual. Man har tillsammans analyserat och granskat resultatet kritiskt. Slutresultatet har som en följd av detta blivit så konkret och tillförlitligt som möjligt. Målet med manualen har varit att få den lättläst och lättförstådd.

Layouten i manualen skulle bestå av korta textstycken och utöver detta mindre rutor som innehåller råd och viktiga aspekter att tänka på. Manualen fick inte bli för lång eller för svår att förstå. Manualens färg är blå eftersom den färgen uppfattas som en lugn färg som dessutom ökar koncentrationen. (Johansson, 2014, s. 6).

Efter introduktionen följer praktisk information i manualen, så att forskaren redan i ett tidigt skede får klarhet i hur forskningen kunde inledas. Den praktiska informationen innehåller bl.a. följebrev och samtycke. Detta är viktigt att ha med redan i ett tidigt skede av forskningsprocessen eftersom det är fråga om minderåriga barn som behöver vårdnadshavarens godkännande. Dessutom betonas att man bör vara beredd på eventuella etiska frågor. Dessa kan ställas när som helst under forskningsprocessen och de bör behandlas i tid.

Följande ämne är gruppdynamiken. Det är något man bör tänka på redan från första början och något som följer med under hela processen. Eftersom gruppdynamikens faser kanske inte direkt är så konkreta har tipsrutor lagts till för att förtydliga dem. Tipsrutorna innehåller råd till både forskare och medforskare om hur en god gruppdynamik kunde uppnås. Under gruppdynamiken följer även motivation och kommunikation. Vi anser att kommunikationen är en viktig del av gruppdynamiken. Eftersom det är fråga om ungdomar i årskurs åtta bör man redan i början av processen tänka på hur man får dem motiverade att delta och hur man sedan gör för att upprätthålla motivationen.

Härefter följer information om själva forskningsprocessen. Denna del består av de olika skedena under medforskning. Vi har valt att inte skriva ingående om de olika skedena i forskningsprocessen, eftersom de kan variera stort beroende på uppbyggnaden av medforskningen.

Därefter har vi valt att ta upp intensivkurs för medforskarna. Trots att intensivkursen bör ordnas i början av forskningsprocessen är det ändå inte det första man bör tänka på och därför tas den upp först nu. Intensivkursen är inte något obligatoriskt, men utgående från vår litteraturoversikt rekommenderar vi att kursen ordnas så att ungdomarna får en inblick i vad allt kommer att handla om.

Metoderna som tas upp i manualen är till för att ge en allmän blick in i olika alternativ som kan användas. Man behöver inte direkt i inledningsskedet besluta vilken metod man vill använda sig av, men det är bra att ha en liten inblick i vilka metoder det finns. De metoder vi valt baserar sig på datasökning kring de vanligaste metoderna inom forskning.

Manualen innehåller tipsrutor. För att poängtera de punkter som vi anser är viktiga och värda att tänka på. Avslutningsvis finns även en checklista för att hjälpa forskaren att komma ihåg alla delar, och för att underlätta medforskningen.

6 Diskussion

En av våra frågeställningar är att utreda vad delaktighetsfrämjande datainsamlingsmetoder innebär. Vi har fokuserat på att ungdomarna får fungera som medforskare och samlat information om olika metoder inom medforskning. Arbetet innehåller bakgrundsinformation om medforskning och forskning som har gjorts enligt den metoden. Genom att tillsammans ha utfört en litteraturöversikt, upplever vi att vi har fått tillräcklig kunskap om examensarbetets ämne, medforskning.

Med manualen svarar vi på hur medforskning sker i praktiken. Manualen ger information samt tips för alla steg av utförandet och fungerar som stöd för forskaren som utför medforskning med ungdomar. För att få en helhetsbild av hur medforskning utförs bör man även läsa själva arbetet. I arbetet beskrivs ungdomarnas utveckling, vad som är speciellt med pubertetsåldern och hur man ska arbeta med unga. Dessutom har etiken inom medforskning tagits upp för att förklara vad man bör beakta, då det är fråga om minderåriga medforskare. För oss är det viktigt att vi fördjupat oss i vårdvetenskapens fyra centrala begrepp eftersom de bidrar till att man på ett mer strukturerat sätt tar i beaktande människan som helhet. Vi har reflekterat kring hur man kan beakta dem och hur man tillsammans kan få en bättre inblick i ungdomarnas hälsa. Vårdvetenskap innebär olika slags teorier kring vårdandet, samt metoder kring det. Teorierna omfattar även olika metoder som kan stödja lösningar kring de olika problem som kan uppstå psykiskt, fysiskt och socialt hos människan.

De fyra vårdvetenskapliga begreppen är; människan, hälsan, omgivningen och bemötandet (Eriksson, Vårdprocessen, 2014, ss. 112-113). Vi har svarat på hur dessa fyra begrepp vinklas i vårt arbete. Begreppet människan är kopplat till ungdomarnas självbild. Hälsan har kopplats ihop med puberteten och tonåren, hur den framträder under den tidsperioden, och vilka aspekter som är viktiga att tänka på. Omgivningen är kopplad till Åbolands skärgård,

arbetet fördjupar sig i den ungas omgivning samt vilka förutsättningar den ger hen. Inom vårdvetenskapen brukar man kalla det sista begreppet för vårdandet men vi har istället valt att döpa om det till bemötandet. Bemötandet som ett begrepp har tagits upp när vi skrivit om hur ungdomar fungerar som medforskare och hur ett förhållande till dem byggs upp.

Vi har dessutom tänkt på ungdomslagen 1285/2016 under arbetet. Med ungdomslagen vill man stödja ungdomars utveckling och erhållandet av kunskap samt förstärka självständighetsprocessen och gemenskapskänslan. Man vill bidra till att de unga ska vara så delaktiga som möjligt så att de ska ha en större möjlighet att få delta i samhällspåverkan. Man strävar efter jämlikhet och arbetar för de ungas rättigheter. Syftet är utöver detta att stöda fritidssysselsättningar och övrig verksamhet. Dessutom ska de ungas uppväxt- och levnadsvillkor vara så goda som möjligt. Det som främst betonats i detta arbete är delaktigheten, gemenskapskänslan, samhällspåverkan och att ungdomarna får sina röster hörda.

Enligt ungdomslagen 1285/2016 §8 ska kommunen arbeta för att ungdomarna har förutsättningar för att delta i politik och olika verksamheter. Kommunen kan t.ex. stödja medforskningen så att ungdomarna får vara delaktiga och ha en möjlighet att få vara med och påverka i samhället. Angående kostnader finns det enligt §22 en möjlighet att få bidrag för forskning. Forskningen ska då handla om ungdomspolitik eller annat relevant för ungdomarna. Detta är något man kan tänka på ifall man inom medforskningen behöver ekonomiskt stöd och sponsorer. Processen har i sig varit utmanande men samtidigt väldigt lärorik, både ur den forskningsmetodiska synvinkeln men också ur den gruppdynamiska synvinkeln. Vi har valt ämnen att skriva om efter att gemensamt ha sökt information genom litteraturoversikt och vi har försökt fördela arbetet så rättvist och jämnt som möjligt mellan oss. Vissa ämnen har varit mera omfattande och krävt arbete av flera skribenter. Vi har använt oss av gemensamma dokument så att alla har kunnat ta del av varandras texter.

Det har varit utmanande att hitta information om medforskning med ungdomar, både i vetenskapliga artiklar och i böcker. En stor del av forskning som gjorts som medforskning har varit med vuxna eller i samhällen, detta gjorde litteratursökningen utmanande. Vi har delvis anpassat informationen från t.ex. böcker så att den passar in på ungdomar. Vid litteratursökning kring medforskningar i Åboland har vi inte kunnat hitta någon jämförbar forskning. Den närmaste som vi hittat är Ungdomsbarometern, den är inte en medforskning. Ungdomsbarometern kartlägger mångsidigt ungdomars ställning och delaktighet i samhället. Målgruppen som undersöks är 15–29-åriga ungdomar. Undersökningens syfte är att utreda

ungdomarnas ekonomiska situation, tillfredsställelse med tillvaron de lever i, hur deras samhörighetskänsla i samhället är samt förtroendet de unga har för samhället. (Pekkarinen & Myllyniemi, 2018).

Den senaste undersökningen gjordes 2017. Temat för undersökningen var inläring och utveckling. Majoriteten ansåg att deras grundskoletid var trevlig och att de flesta lärare var både rättvisa och motiverande. Skolgemenskapen överlag var även bra. De flesta ansåg att de hade lätt att få vänner och kände sig som en viktig del av skolsamhället. Dock ansåg även flera av ungdomarna att deras åsikter och röster inte blivit hörda i slutändan, t.ex. kring utvecklandet av skolmiljön. Detta kunde exempelvis utvecklas med tanke på medforskning. De unga kunde få bli mer involverade kring frågor som gäller deras skolgång och utvecklandet av skolmiljön. Ungdomsbarometern stöder även det som tidigare beskrivits i detta arbete om sociala medier, nämligen att den dagliga kontakten ungdomar emellan idag främst sker via webben. (Pekkarinen & Myllyniemi, 2018).

Examensarbetet har varit en lärorik process och den har öppnat våra ögon för ett nytt sätt att utföra forskning. Dessutom har våra kunskaper inom forskningsmetodik förbättrats. Genom samarbete och med god handledning har processen framskridit enligt plan. Tidsplanen har följts genom att delmål har lagts upp under arbetets gång och dessa har stegvis uppnåtts.

6.1 Tillförlitlighet

Vi valde att använda (Eklund, 2014, s. 4) som stöd för att utvärdera projektets arbete, trots att det går ut på utvärdering av narrativa forskningar. Detta eftersom vi ansåg att de fyra kriterierna gick att tillämpa till vårt projekt. Grunderna för bedömning baserar sig på de fyra kriterier vidd, koherens, instinktsfullhet och njugghet. Tillräcklig vidd innebär att arbetet baserar sig på omfattande datainsamling som bidrar till mångsidigt resultat. För att uppnå koherens bör arbetets delar passa ihop med resultatet samt motsvara använd data. Instinktsfullhet innebär att forskaren kan anpassa sin text till det ändamålet arbetet görs. Njugghet innebär att resultatet finns kort sammanfattat och presenteras i logisk ordning.

Vi anser att arbetet uppnår de fyra kriterierna. Vidd är uppnådd genom bred litteratursökning med flera olika sökord samt databaser. Genom noggrann analys av funnen data har de mest relevanta och tillförlitliga källorna valts ut. Även olika typer av källor har använts, som t.ex. böcker och officiella webbplatser. Genom analys av insamlad data har en slutgiltig manual framställts, i och med detta är även koherensen uppnådd. I början av arbetet klargjordes hur

arbetet kommer att avgränsas och på så vis uppnås instinktfullhet. Arbetet har utformats enligt beställarens projektbeskrivning.

Manualen är resultatet av arbetet och den är uppbyggd så att den ska vara lätt att ta till sig. Vi tar upp hur ungdomar fungerar som medforskare och även mer praktisk information om utförandet av medforskning. På detta vis uppnås njugghet.

6.2 Etik

Den Forskningsetiska delegationen har angett allmänna etiska riktlinjer som vi inom gruppen har kommit överens om att hålla under hela arbetsprocessen. Den vetenskapliga forskningen kan endast vara godtagbar samt tillförlitlig om den görs i enlighet med god vetenskaplig praxis. Nedan anges forskningsdelegationens centrala utgångspunkter ur det forskningsetiska perspektivet. Verksamhetsmetoderna innebär att man inom dokumenteringen, forskningen och bedömningen är ärlig, noggrann och omsorgsfull i hela sitt arbete. Gruppen har inte utfört någon forskning och därför uppnås inte de forskningsetiska utgångspunkterna på ett traditionellt sätt. Genom hela arbetet har gruppen strävat efter att förhålla sig kritiskt till arbetet, vilket bidragit till att projektet hållits inom ramarna för ämnet. Källor som använts har varit av vetenskaplig relevans och allt innehåll har analyserats kritiskt och med tanke på arbetets relevans.

De undersöknings- och bedömningsmetoder man använder sig av ska vara hållbara och öppna för andra att ta del av. Vid användningen av andras resultat och arbete är det viktigt att ta hänsyn till andra forskares arbete. Man bör även hänvisa till deras arbeten på ett korrekt sätt. Gruppen har i projektet använt sig av publicerade forskningar kring medforskning. I de delar där andra forskningar använts har forskningens den ursprungliga forskningens innehåll noggrant bevarats. Hänvisningar är gjorda enligt skrivanvisningar.

Det finns specifika krav om vetenskaplig fakta över hur forskning planeras, genomförs och slutligen rapporteras. Innan man inleder en forskning bör alla parter ställning, rättigheter och skyldigheter klargöras inom projektet, dessa särskilt upplagda principer ska godkännas av var och en inom forskningsgruppen. Ifall det finns behov av finansieringskällor meddelas detta. Personal- och ekonomiförvaltningen bör vara god. I och med att gruppen inte utfört en forskning, tolkas dessa forskningsetiska utgångspunkter enligt de överenskommelser vi har inom gruppen. I början av arbetet fick alla framföra sina tankar och sina mål angående arbetet samt var och ens rättigheter och skyldigheter klargjordes. Vi var alla av den åsikten

att vi strävar efter jämlik arbetsfördelning samt öppen kommunikation. Projektet har inte krävt finansiering eller tillstånd.

Alla beslut samt bedömning där det finns misstanke om att forskarna förhåller sig partiska till situationen ska de själv avhålla sig ifrån. Innan forskningen startar ska forskningstillstånd anskaffas och den etiska förhandsbedömningen bör vara utförd. Dessa bestämmelser gäller även t.ex. vid användning av undervisningsmaterial, vid utvärdering, vid kommunikation med samhället både virtuellt och i pappersformat, och även gällande sociala medier. Varje medlem i forskningsgruppen ansvarar själv för att god forskningspraxis beaktas. (Forskningsetiska Delegationen, Tenk, 2012).

Alla beslut har diskuterats i gruppen med ämnesvalet i åtanke. Då gruppen sedan delat på arbetet mellan gruppmedlemmarna har alla texter korrekturlästs igenom gemensamt. Detta projekt har det inte krävt forskningstillstånd.

Forskningsetiken förutsätter även att man får deltagarnas samtycke för deltagande. Detta har inte varit aktuellt i detta arbete, men har funnits i åtanke ifall utomstående hjälp hade behövts. (Bell, 2016, s. 60). Man ska komma ihåg att respektera människovärdet, människans rättigheter, självbestämmanderätten och att alla människor har en egen fri vilja att fatta de beslut som berör dem själva.

Källor

- Ahrne, G., & Svensson, G. (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Anderberg, E. (2016). *Skolnära forskningsmetoder* (1:1 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.
- Bell, J. (2016). *Introduktion till forskningsmetodik* (4 uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Dalen, M. (2013). *Intervju som metod* (1 uppl.). Oslo: Glerups Utbildning AB.
- Eklund, G. (2014). *Kvalitativa Metoder II*. Hämtat från Tillförlitlighet, trovärdighet och etik-ett exempel:
<https://www.vasa.abo.fi/users/geklund/Hemsidedokument%202017-18/Tillf%C3%B6rlitlighet,%20Trov%C3%A4rdighet-Marie.pdf> den 18 03 2018
- Enlund, J., Holmström, E., Högström, S., Johansson, C., Johansson, K., & Söderström, A. (den 04 05 2018). Att som ungdom leva i Åbolands skärgård. Åbo.
- Eriksson, K. (2014). *Vårdprocessen* (5:e upplagan uppl.). Stockholm: Liber.
- Eriksson, K. (2014). *Vårdprocessen* (5 uppl.). Stockholm: Liber.
- Forskningsetiska Delegationen. (2009). *Tenk*. Hämtat från Forskningsetiska delegationen: <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/etiskaprinciper.pdf> den 12 03 2018
- Forskningsetiska Delegationen. (2012). *Tenk*. Hämtat från God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland:
http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf den 12 03 2018
- Hallberg, L. (2011). *Hälsa & Livsstil - Forskning och praktiska tillämpningar* (1:2 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.
- Hillén, S. (den 6 9 2013). Barn som medforskare - en metod med potential för delaktighet. Kålleröd: Ineko.
- Johansson, T. (2014). *Färgens inverkan vid perception av färg i karaktärskoncept-Gott och ont illustrerat av färg*. Hämtat från Diva-portal: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:531234/FULLTEXT01.pdf> den 19 04 2018
- Johnsen, A., Sundet, R., & Torsteinsson, V. (2003). *Samspel och självutveckling*. Stockholm: Bokförlaget Natur och Kultur.
- Kimitoöns kommun. (den 31 12 2016). *Kimitoön-en aktiv skärgårdskommun*. Hämtat från Kimitoön: http://www.kimitoon.fi/om_kimitoon/om_orten den 03 02 2018
- Kimitoöns kommun. (u.d.). *Bussar & förbindelsefartyg*. Hämtat från Kimitoön:
http://www.kimitoon.fi/bo_miljo/vagar_trafik/bussar_forbindelsefartyg den 03 02 2018
- Kimitoöns kommun. (u.d.). *Se & gör*. Hämtat från Kimitoön:
http://www.kimitoon.fi/se_gor den 03 02 2018

- Koordinaatti - Nuorten tieto- ja neuvontatyön kehittämiskeskus. (u.d.). *ungasidéer.fi*. Hämtat från Tjänsten ungasidéer.fi: <https://www.nuortenideat.fi/sv/tietoapalvelusta/1-Tjansten-Ungasideerfi/> den 23 04 2018
- Källström, Å., & Andersson Bruck, K. (2017). *Etiska reflektioner i forskning med barn* (1 uppl.). Falkenberg: Gleerups.
- Lindahl, M. (2003). Videografiskt förfaringssätt. i J. Sjöberg, H. Andersson, O. Björkqvist, J. Sjöberg, H. Andersson, & O. Björkqvist (Red.), *Läraren och pedagogiken* (1 uppl., ss. 107-109). Åbo: Åbo Akademi tryckeri.
- Moules, T. (1 2012). Participation in perspective: reflections from research projects. *Nurse Researcher*, 19(2), ss. 17-22.
- Nilsson, B., & Hwang, P. (2014). *Grupp-psykologi för skola, arbetsliv och fritid* (1 uppl.). Stockholm: Natur & Kultur.
- Northway, R. (4 2010). Participatory research Part 1: key features and underlying philosophy. *International Journal of Therapy and Rehabilitation*, 17(4), ss. 174-179.
- Northway, R. (5 2010). Participatory research. Part 2: practical considerations. *International Journal of Therapy and Rehabilitation*, 17(5), ss. 226-231.
- Pargas Stad. (u.d.). *Skärgårdensstaden Pargas*. Hämtat från Pargas Stad: http://www.parainen.fi/web/kommuninfo/sv_SE/om_pargas/ den 03 02 2018
- Pargas Stad. (u.d.). *Ung Pargas*. Hämtat från Ung Pargas: <http://ung.pargas.fi/gora/> den 03 02 2018
- Patel, R., & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder; att planera, genomföra och rapportera en undersökning* (4 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.
- Pekkarinen, E., & Myllyniemi, S. (02 2018). *Nuorisobarometri 2017*. Hämtat från Opin polut ja pientareet-Nuorisobarometri 2017: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/03/Nuorisobarometri_2017_WEB.pdf den 18 04 2018
- Skerfving, A. (2005). *Att synliggöra de osynliga barnen*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.
- Skerfving, A. (2005). *Att synliggöra de osynliga barnen*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.
- Skärvad, P.-H., & Lundahl, U. (2011). *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer* (3 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.
- Svenska Akademien. (2018). *Svenska Akademiens ordböcker*. Hämtat från <https://svenska.se/tre/?sok=forskare&pz=1> den 02 04 2018
- Von Tetzchner, S. (2016). *Utvecklingspsykologi* (2 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.

Vornanen, R. H., Törrönen, M., & Vornanen, R. (2014). Young people leaving care: Participatory research to improve child welfare practices and the rights of children and young people. *Australian Social Work*, 67(1), ss. 135-146.

Finlands Författningssamling

Statsrådets förordning om ungdomslag

Ungdomslagen 21.12.2016 1285/2016 [Online] <http://finlex.fi/sv/> 20.4.2018

Figurförteckning

Figur 1, Sammanhang av beslutsfattning	19
Figur 2, Sammanhang av påbörjande och ledande	19
Figur 3, Ett ramverk för deltagande	20
Figur 4, Gruppdynamikens faser	22

Manual

Stöd för att utföra medforskning

Rinja Berg
Sofia Bärling
Ronja Kurtén
Henrika Ranta-aho
Anette Rydell

Åbo 2018

BILAGA 1

Innehåll

1	Introduktion.....	1
2	Praktisk information om medforskning	2
3	Gruppdynamik	4
3.1	Motivation	7
3.2	Kommunikation	7
4	Forskningsprocessen	8
5	Intensivkurs för medforskarna.....	9
6	Metoder	10
6.1	Intervju och enkät.....	10
6.2	Attitydformulär enligt Likert-skala	11
6.3	Dagbok	11
6.4	Observation	12
6.5	Video.....	13
7	Tänk på.....	14
	Checklista	15
	Källor.....	16

1 Introduktion

Genom att delta i medforskning har man möjlighet att vara med och påverka, producera samt känna sig delaktig. Forskaren har nytta av medforskning eftersom det kan komma upp olika aspekter ur medforskarnas synvinkel som annars kan ha försummats.

Syftet med denna manual är att vägleda framtida forskare att utföra medforskning med ungdomar i årskurs åtta. Manualen ger forskaren handledning i hur man går tillväga vid utförandet av en medforskning samt vad man ska ta i beaktande gällande ungdomar som medforskare. Innehållet i manualen baserar sig på examensarbetet Medforskning – Med fokus på ungdomar i årskurs åtta i Åbolands skärgård.

De rekommendationer som är beskrivna i manualen är inte prövade, utan rekommenderas utgående från litteraturöversikten som gjorts i examensarbetet samt gruppens egna åsikter och tankar.

2 Praktisk information om medforskning

För att informera ungdomar i årskurs åtta rekommenderas ett besök i varje klass i de skolor som deltar. Inför dessa besök bör man ta kontakt med skolan. Skolan behöver få information om medforskning och vad utförandet innebär. Man bör också diskutera om alternativen att utföra medforskning utanför skoltid eller under skoltid med skolan. Beroende av ämnesval, kunde integrering i olika ämnen föreslås.

Då ungdomarna informeras om medforskning är det viktigt med allmän information och utöver detta bör man betona delaktigheten samt olika nivåer av den. Detta innebär att ungdomarnas åsikter och intressen styr valet av ämne och uppbyggnaden av forskningsprocessen. Framförandet av medforskning bör vara välplanerat, motiverande och intresseväckande. Tänk på hur ni kommunicerar med ungdomarna, hurdant språk ni använder samt vilka termer.

Ett följebrev bör skickas hem. För barn under 15 år måste vårdnadshavarnas godkännande för att barnet får delta finnas. Exempelvis kunde följebrevet innehålla;

- Presentation av forskare, vad forskningen går ut på, forskningssyftet
- Hur används resultatet, vem tar del av det
- Ingen obehörig har tillgång till personliga uppgifter
- Inga personliga uppgifter offentliggörs
- Ingen kommer till skada
- Deltagare har rätt att bestämma över sitt deltagande
- Preliminär tidsplan för forskningsprocessen

I följebrevet kunde även en intresseanmälan om deltagandet som medforskare eller informant ingå.

Ifall en skolas rektor anser att medforskning stöder inläringen kan hen ge godkännande för deltagande istället för vårdnadshavare. I dessa fall bör deltagaren vara anonym.

Ett skilt samtycke kan skrivas tillsammans med dem som slutligen deltar i medforskningen, där villkor om deltagandet ingår. Beakta här att villkoren kan behöva uppdateras under forskningsprocessen.

Var beredda på att etiska frågeställningar kan uppstå under hela forskningsprocessen och det är viktigt att ta itu med dem i tid. Exempel på sådana frågor är bl.a. vem har nytta av forskningen, hurdana löften ni som forskare ger eller vad som händer då forskningen avslutats.

Beakta möjliga kostnader redan vid planeringen av medforskning, bl.a. transport, behov av material, kost och utrymmen. Finns det behov av sponsorer?

3 Gruppdynamik

I början är det viktigt att ni reserverar tillräckligt med tid för gruppen att lära känna varandra och ha möjligheten att bli sammansvetsade. Medforskarna kan vara från olika skolor och vara obekanta med varandra. Som forskare bör ni kunna avläsa situationen, ge medforskarna rum att knyta egna band sinsemellan och ge stöd när det behövs. Det kan vara gynnande att ordna samarbetsövningar. För att medforskningen ska fortlöpa smidigt är det av stor vikt att medforskarna känner sig trygga i gruppen. En god relation mellan medforskare och forskare bidrar till detta.

Beakta att medlemmarna i gruppen behöver olika lång tid för att uppnå känsla av trygghet och att förstå instruktioner. Behovet av stöd kan ibland variera stort. Som forskare ska ni kunna avgöra när ni behöver handleda, erbjuda stöd och vägleda gruppen.

I er roll som forskare behöver ni kunna växla mellan olika roller. Då medforskarna behärskar ämnet kan ni hålla er till en mer passiv roll. Vid uppkomst av konflikter kan ni behöva ta en mer ledande roll för att hantera situationen.

När grupper bildas är det viktigt att ni som forskare funderar och förstår gruppens uppbyggnad av tillit. Gruppdynamiken delas in i fyra olika faser. Tidigare i projektet om medforskning har nämnts att de olika faserna bör ses som enskilda. Även vikten av de olika fasernas betydelse och övergång nämns. I början då gruppen sammansvetsas bör ni lägga fokus på relationer inom gruppen. När detta uppnåtts kan ni som grupp lägga fokus på det gemensamma målet för medforskningen samt göra gruppen tillsammans mer uppgiftsorienterad.

Tillförlitlighet och trygghet, fas 1**Tips till forskare**

- Visa att du är aktiv, skapa diskussioner mellan medforskarna och se till att allas röster blir hörda.
 - Ett bra sätt att leda är att starta en diskussion om arbetsfördelning och uppgifter.
- Ha som mål att skapa en trygg och öppen atmosfär.
- Kom ihåg den positiva andan samt feedbacken när gruppen lyckats med någonting.
- Se till att hela gruppen förstår vad som förväntas av dem samt vilka krav de bör uppnå.

Tips till medforskare

- Var ärlig mot alla i gruppen om dina åsikter och idéer, kom ihåg att reagera positivt när du tycker någon gjort bra ifrån sig.
- Kräv att få målen förklarade för dig så att du vet vad som förväntas av dig.
- Viktigt med kommunikation mellan alla deltagare i gruppen.
 - Försök att se positivt och optimistiskt på det mesta. Istället för att älta problem kan ni tillsammans försöka hitta lösningar.

Opposition och konflikt, fas 2**Tips till forskare**

- Ta inte negativ kritik personligt, skilj mellan person och position. Viktigt att inte ge igen. Försök istället tillsammans lösa problemen och förstå innebörden i och bakom dem.
- Hjälプ gruppen att lösa sina konflikter genom att t.ex. ställa öppna frågor. Poängtera att alla grupper möter på konflikter, en grupp är inte sämre trots dess konflikter
- Gör alla delaktiga i diskussioner och målsättningar. Be dem komma med idéer och åsikter.

Tips till medforskare

- Gör din röst hörd vid alla tillfällen.
- Var öppen i diskussioner, acceptera andra människors olikheter.
- Se till att det gemensamma målet är klart för alla.
- Fokusera på den uppgiften ni delgivits.
 - Om konflikter uppstår, gå inte på personliga angrepp, lös konflikterna öppet tillsammans.

Tillit och struktur, fas 3**Tips till forskare**

- "Två steg framåt och ett steg tillbaka" - viktig tanke att komma ihåg ifall gruppen anser det negativt att de nu hittat sina riktiga roller. Detta är vanligt och gruppen bör inte känna sig misslyckad
- Ge ansvar åt alla, kom även ihåg att kontrollera medlemmarnas engagemang och kunskap om uppgiften de fått.
- Sporra medlemmarna att ta itu med sådant som står i vägen för deras arbete, det kan exempelvis handla om en olöst konflikt.
- Ta upp det positiva som gruppen har gjort, visa konkret på vilket sätt de har utvecklats och vad de åstadkommit.

Tips till medforskare

- Beröm varandra.
- Låt alla få sin röst hörd. Gör tillsammans upp en plan på hur ni möter konflikter samt hur ni löser dem på ett konstruktivt sätt
- Var väl medveten om målet.

Arbete och produktivitet, fas 4**Tips till forskare**

- Delta i gruppens arbete som en extern resurs, en s.k. expert.
- Utveckla och styr gruppens olika processer.

Tips till medforskare

- Ha i baktanke att gruppen inte alltid kan vara på topp, men kom ihåg att tillsammans kan man nå toppen igen
- Håll fast vid era överenskommelser om så god kvalitet som möjligt
- Ge fortsättningsvis feedback på andra medlemmars arbete. Kom ihåg den konstruktiva andan.

3.1 Motivation

För att motivera de unga att delta som medforskare bör man diskutera tillsammans med dem om vad de vill göra samt åstadkomma. Det bästa är att ungdomarna i så stor utsträckning som möjligt får välja ämne vad de ska prata om och vad de ska göra tillsammans under forskningen. Det är viktigt att medforskningen är motiverande för ungdomarna. Därför är t.ex. praktiska övningar mer eller mindre ett måste. Det är lagstadgat att ungas röster bör bli hörda. Detta kunde exempelvis vara en motivationshöjande faktor för dem att delta.

Tänk på att tillräckligt ofta hålla pauser. Ingen orkar jobba effektivt i för långa arbetspass.

3.2 Kommunikation

Vid kommunikation är det viktigt att ni som forskare tänker på att lyssna på ungdomarna. Ni ska tänka på att er egen åsikt om ämnet inte får spela för stor roll eftersom det kan påverka medforskarna. Till en början kan det kännas svårt för ungdomarna att hålla i trådarna och leda samtal, men med tiden är det viktigt att de får ta en allt större roll i kommunikationen. Sträva efter en dialog i gruppen för att främja alla deltagares delaktighet. Eftersom det är fråga om medforskning ska man arbeta för att alla får ta del av forskningen och att allas röster blir hörda.

4 Forskningsprocessen

Forskningsprocessen innehåller alla delar i hela processen. Detta innebär bl.a. tidsplanen, handledandet mellan forskare och medforskare, nivån på deltagandet, designen och utförandet.

Involvera medforskarna från början till slut.

I både Ungdomslagen och kommunallagen finns bestämmelser kring ungdomars delaktighet och att deras åsikter tas i beaktande. Det finns krav på att statliga myndigheter skall erbjuda och ordna möjligheter för ungdomar att delta och kunna påverka ungdomspolitik och ärenden gällande ungdomsarbete. Ungdomar skall tillfrågas om ärenden som berör dem. Här är det viktigt att tänka både kritiskt och etiskt, samt att framföra att ni som forskare varken kan lova eller garantera att ungdomarnas åsikter kommer att innebära några ändringar i samhället.

Redan vid uppläggnen av tidsplanen bör alla ungdomar involveras och höras. Ni kan exempelvis sätta upp delmål tillsammans med gruppen under intensivkursen. Delmålen kan t.ex. handla om olika uppgifter som ungdomarna får. Dessa uppgifter både stärker deras uppfattning om ämnet och kunskap om både medforskning och delaktighet. När forskningsprocessen kommit igång och ni valt ett specifikt ämne kan delmålen preciseras och utvecklas enligt det valda ämnet.

För att er forskning ska bli så tillförlitlig som möjligt bör både ni som forskare och medforskarna vara väl insatta i ämnet ni valt. Genom att ni tillsammans vet ämnets styrkor och svagheter kan ni förhindra att det sker slumpmässiga mätfel.

Ett uppgörande av en klar struktur där ni tillsammans delar upp både processen och ämnen kan stöda uppfattningen om forskningen. Inkludera alla i vem som utför vilka delar ifall uppgifterna indelas i mindre ansvarsområden. Detta kan stöda medforskarna att få grepp om sin roll i medforskningen. I handledningen av ungdomarna kan ni använda er av ett pedagogiskt arbetssätt. Pedagogiskt arbetssätt innebär att ni jobbar med vetenskapen som grund. Ni utgår från ungdomarnas förutsättningar och beaktar samt anpassar både metoden och ämnet enligt detta. Genom att ni arbetar på ett pedagogiskt sätt innebär det att ni tar hänsyn till olika behov genom hela processen.

Som forskare bör ni ha en nära kontakt med skolan under hela processen eftersom detta underlättar onödiga konflikter och krockar med ungdomarnas scheman. Gruppens träffar bör vara obligatoriska för alla.

Beakta hur långa geografiska avstånd påverkar forskningsprocessen.

5 Intensivkurs för medforskarna

Eftersom ungdomar i årskurs åtta kanske ännu inte har så mycket kunskap om forskningsmetodik eller om medforskning rekommenderas det att en intensivkurs ordnas innan forskningen inleds. Intensivkursen bör arrangeras så att ungdomarna får en god grund för forskningsprocessen. Trots att kursen ska vara innehållsrik med mycket information kan ni tänka på att inte göra den för tråkig. För att upprätthålla de ungas motivation och intresse rekommenderas att ungdomarna får pröva på olika metoder. Genom att delta i tester och utföra korta forskningsuppgifter inom ramarna för ämnet, säkerställs deras inläring.

Att tänka på:

Kunde intensivkursen kallas för något mera lockande?

6 Metoder

Inom medforskning används samma metoder för datainsamling som i traditionell forskning. Nedan presenteras de vanligaste metoderna i sin korthet. När ni i medforskargruppen valt den metod som lämpar sig bäst för er forskning rekommenderar vi en ytterligare fördjupning av kunskap inom den valda metoden.

6.1 Intervju och enkät

Intervjuer och enkäter är datainsamlingstekniker som bygger på frågor. De är väldigt lika, men skillnader finns. Intervjuer kan ibland vara mer personliga än enkäterna. Enkäterna kan t.ex. skickas hem på posten medan intervjuaren bör vara i direkt kontakt med den som intervjuas. Intervjuer och enkäter kan vara mycket varierande och ibland kombinerade med varandra.

Intervjuerna och enkäterna utformas enligt speciella eller individuella behov. Ni kan själv välja hur strukturerade frågor ni gör. Ni kan t.ex. be svararen att beskriva fritt eller svara på ja och nej frågor. Ju mindre strukturerad intervjun eller enkäten är, desto bredare svar får man.

Ni ska tillsammans med medforskarna välja ett tema och utforma frågeställningar och avgränsningar. Frågeställningarna omvandlas till konkreta teman med underliggande frågor. Ställ tydliga och ledande frågor, ifall ni inte valt ja och nej frågor. Tänk på i vilken ordning frågorna kommer.

Det kan vara bra att spela in intervjun, men detta kräver att ni har tillstånd av dem som intervjuas samt vid behov av vårdnadshavare. I och med inspelat material, kan ni repetera och undvika att missa något viktigt som sagts. Vid en intervju är det viktigt att den intervjuade blir hörd samt att hen får betänketid för att svara.

Presentera dig själv – varför du gör detta – vad vill du åstadkomma?

Tänk på ditt eget beteende. Glöm dina egna åsikter och respektera svaren.

Kom ihåg att visa intresse och reservera tillräckligt med tid.

6.2 Attitydformulär enligt Likert-skala

Ni kan med hjälp av Likert-skalan mäta attityd. Attityd betyder i vetenskapliga sammanhang en grundläggande värdering hos en individ.

Varje individ får ett frågeformulär med ett antal påstående. Därefter ska man enligt en fem poängs skala ta ställning till och poängsätta hur mycket de instämmer eller inte instämmer med varje påstående. Ett formulär i Likert-skalan bör ha 40–50 påståenden, hälften i positiv mening i form av att individen gillar något, och den andra hälften i negativ mening att hen ogillar något. Positiva och negativa påståenden ska blandas genom hela formuläret. Påståendena bör prövas så forskaren vet vilka påståenden som har bäst förmåga att skilja mellan individer med en positiv eller negativ attityd

6.3 Dagbok

Dagböcker är en form av självrapportering som går att använda för att samla information. I forskningssyfte innebär dagböcker att individerna blir ombudade att skriva kring ämnet som forskas.

Ni kan ta reda på när, var och hur vissa aktiviteter utförs, t.ex. rutiner. Dagböcker kan användas för kvantitativ bearbetning. Ni kan även använda dagböcker för att ta reda på individens perspektiv på sin egen tillvaro, därmed kan dagböckerna även användas för kvalitativbearbetning.

Hur lång tid och hur ofta en dagbok förs beror på frågeställningen forskaren har. Tidsperioden kan variera från ett par dagar till flera månader. Vid de flesta metoder ombedes individen prestera under ett tillfälle, genom att t.ex. fylla i en blankett. Vid dagboksföring måste individen däremot prestera under ett flertal tillfällen.

Kvaliteten på den information som erhålls via dagböcker beror på individens villighet att bidra med information. Vid dagbok som datainsamlingsmetod måste individernas förmåga att uttrycka sig i skrift tas i beaktan. Är individerna ovana att uttrycka sig i skrift kan det vara bättre att använda sig av någon av de andra metoderna.

6.4 Observation

Observation är en av de mest förekommande sätten att få information om omgivningen. När det gäller att samla information om händelser och beteende i samma stund är observation en behändig metod. Faktorer som bör beaktas är var situationen äger rum, vem som är delaktig, hurdan relationen inom gruppen är och hur individerna uttrycker sig verbalt och känslomässigt.

Det finns olika sätt på hur man kan genomföra observationer. När systematisk observation används inom forskning, ska informationen planeras samt registreras systematiskt. Ni kan till exempel i förväg bestämma hurdan beteende och hurdana händelser ni observerar. Ni kan färdigt bygga upp ett observationsschema som följs.

Ett annat sätt är osystematisk observation som även kräver förberedning, men inte lika mycket som den systematiska metoden. Till en osystematisk observation kan man färdigt tänka på vem som ska observeras, vilka situationer observeras, hur de registreras och hur mycket tid som ska gå åt. Skillnaden mellan systematisk och osystematisk observation är att man inte följer ett schema vid osystematisk observation.

Observationsmetoden kan vara tidskrävande, vilket kan upplevas negativt, men ofta ger metoden bra resultat. Andra faktorer som kan vara problematiska gällande observationsmetoden är, att det kan anses svårt att veta vad som ska registreras vid observation.

Inför observation ska man bestämma hur observatörer förhåller sig till situationen. Det finns många variationer men man brukar vanligen använda deltagande och icke deltagande observatör samt känd eller okänd sådan. Aktivt deltagande i situationen som observeras innebär att man är en deltagande observatör. Icke deltagande observatör innebär att man inte alls deltar i situationen. Att vara okänd observatör innebär att gruppen som observeras inte vet att de observeras eller av vem de observeras. Detta kan medföra en del etiska problem, t.ex. beaktandet av integritet. Med känd observatör vet gruppen vem som observerar. Detta kan i sin tur medföra att gruppens beteende förändras.

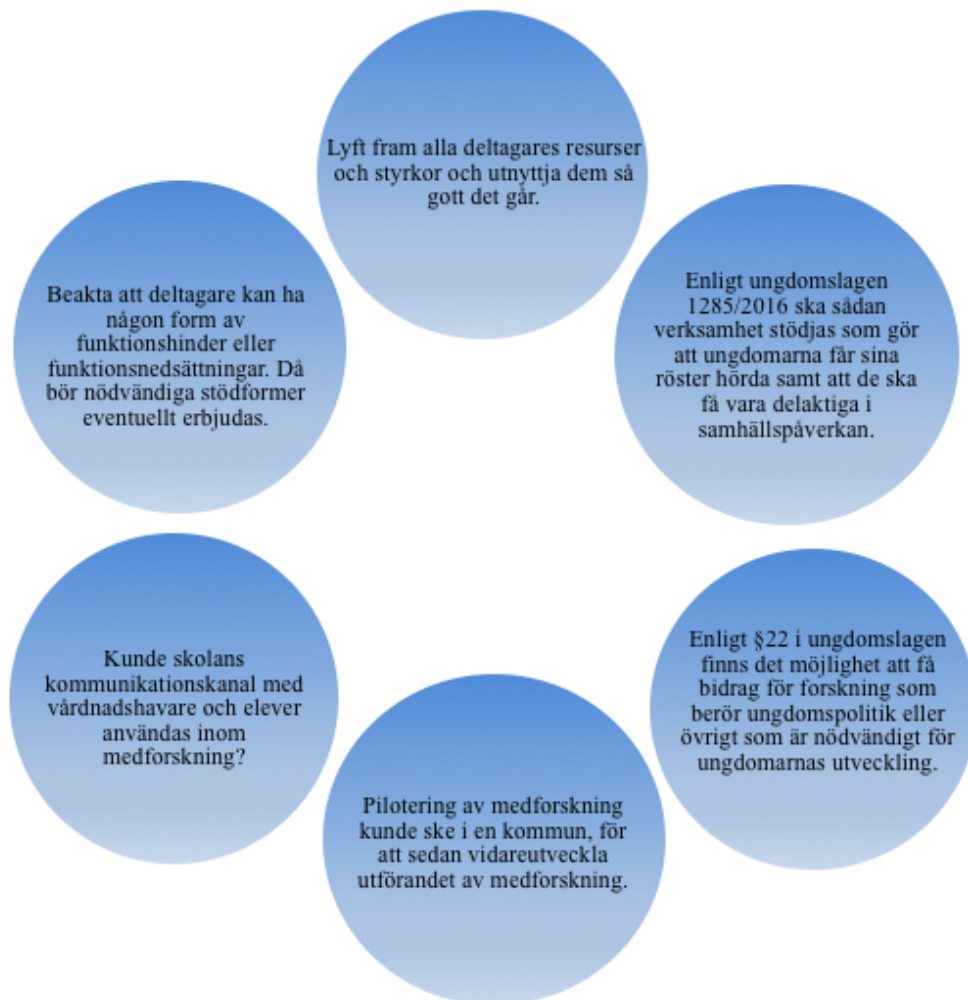
6.5 Video

Genom videoinspelning kan ni se och höra situationen igen, vilket medför att ny information kan hittas vid varje uppspelning. Video registrerar även mer än enbart observation och bidrar på det sättet med bredare information.

Nackdelen med video som metod kan vara att individerna som filmas påverkas av inspelningen, deltagaren presterar på ett visst sätt. Därför måste ni beakta att individerna som filmas kan behöva tid att vänja sig vid kameran.

Ni kan utföra videoobservation dolt eller öppet. Dold videoobservation kan orsaka problem, bl.a. kring etiken eftersom det blir svårigheter angående vårdnadshavarens godkännande.

7 Tänk på

Checklista

- Har ni forskare tillräcklig bakgrundskunskap för att utföra medforskning?
- Hur delaktiga kan ungdomarna vara i val av forskningsområde?
- Vem, vilken skola, hur många deltagare hoppas ni få med?
- Planera framförandet av medforskningen till skolan och ungdomarna.
- Gör klart behövliga blanketter (samtycken, intresseanmälan etc.).
- Ta kontakt med skolan.
- Framför medforskning för ungdomarna, väck intresse.
- Dela ut/skicka hem blanketter.
- Planera och ordna intensivkurser för anmälda ungdomar samt uppgifter som kan göras som övningar.
- Satsa i början stort på att sammansvetsa gruppen.
- Inled arbetet kring forskningen då god gruppdynamik uppnåtts.
- Inled med att sätta upp villkor kring arbetet, håll öppna diskussioner.
- Avgränsa ämnesvalet, gör tillsammans upp ett klart syfte och delmål.
- Fundera på frågeställningar, val av metod, planera också utförandet tillsammans.
- Stöd ungdomarna i att finna en logisk arbetsordning.
- Kom ihåg att inkludera alla medforskare i de olika delarna av forskningsprocessen.
- Avsluta med att utvärdera forskningsprocessen tillsammans med alla deltagare.

Källor

Dalen, M., 2013. *Intervju som metod*. 1 red. Oslo: Gleerups Utbildning AB. s. 31-32, 39, 43

Forskningsetiska Delegationen, 2009. *Tenk*. [Online]
Hämtad: <http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/etiskaprinciper.pdf>
[Använd 12 03 2018].

Forskningsetiska delegationen, 2012. *Tenk*. [Online]
Hämtad: http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
[Använd 12 03 2018].

Hallberg, L. R.-M., 2011. *Hälsa & Livsstil - Forskning och praktiska tillämpningar*. 1:2 red. Lund: Studentlitteratur AB. s. 157-160

Johnsen, A., Sundet, R. & Torsteinsson, V. W., 2003. *Samspel och självutveckling*. u.o.:Bokförlaget Natur och Kultur. s. 165-169

Källström, Å. & Andersson Bruck, K., 2017. *Etiska reflektioner i forskning med barn*. 1 red. Falkenberg: Gleerups. s. 67-72

Lindahl, M., 2003. Videografiskt förfaringsätt. i: J. Sjöberg, H. Andersson & O. Björkqvist, red. *Läraren och pedagogiken*. 1 red. Åbo: Åbo Akademi tryckeri, s. 107-109.

Nilsson, B. & Hwang, P., 2014. *Gruppsykologi för skola, arbetsliv och fritid*. 1 red. Stockholm: Natur & Kultur. s. 70-79

Northway, R., 2010. Participatory research Part 1: key features and underlying philosophy. *International Journal of Therapy and Rehabilitation*, 4, 17(4), s. 174-179.

Northway, R., 2010. Participatory research. Part 2: practical considerations. *International Journal of Therapy and Rehabilitation*, 5, 17(5), s. 226-231.

Patel, R. & Davidson, B., 2011. *Forskningsmetodikens grunder; att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4 red. Lund: Studentlitteratur AB. s. 70-101

Skärvad, P.-H. & Lundahl, U., 2011. *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. 3 red. Lund: Studentlitteratur AB. s. 150-152

Sökhistorik på vetenskapliga publikationer

Databas	Sökord	Begränsning	Resultat	Artikel	Inkluderingskriterier
CINAHL with Full text (EBSCO)	Participatory research	Full text, references available, abstract available, English, PDF full text	58	Participatory research. Part 1: key features and underlying philosophy och Participatory research. Part 2: practical considerations	Baserat på rubrikens relevans till vårt ämne, läste vi abstraktet på de artiklar som passade bäst in och valde utifrån det.
CINAHL with Full text (EBSCO)	Participatory research AND young	Full text, 2010-2018, Adolescent: 13-18 years, Academic Journals, English	25	Young People Leaving Care: Participatory Research to Improve Child Welfare Practices and the Rights of Children and Young People	Baserat på rubrikens relevans till vårt ämne, läste vi abstraktet på de artiklar som passade bäst in och valde utifrån det.
CINAHL with Full text (EBSCO)	Participatory research	Full text, references available, abstract available, English, Adolescent: 13-18 years, PDF full text	10	Participation in perspective: reflections from research projects	Baserat på rubrikens relevans till vårt ämne, läste vi abstraktet på de artiklar som passade bäst in och valde utifrån det.